Melih Cevdet Anday

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış

▲

ADAM

Melih Cevdet ANDAY

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış

(Toplu Şiirleri II)

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış
Tanıdık Dünya
Güneşte
Yağmurun Altında

ADAM

Melih Cevdet Anday

•

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış

ADAM YAYINLARI
©
Anadolu Yayıncılık A. Ş.

Daha önce *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* (1982, 1991); *Tanıdık Dünya* (1984); *Güneşte* (1990, 1991); *Yağmurun Altında* (1995) adlarıyla Adam Yayınları tarafından ayrı ayrı basılan bu kitaplar, bu derlemeyle ilk kez bir arada yayımlanmaktadır.

Birinci Basım : Ekim 1996

Kapak Tasarımı : Zeynep Ardağ

96.34.Y.0016.594

ISBN 975-418-404-6

Melih Cevdet Anday

●

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış

Toplu Şiirleri II

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış/Tanıdık Dünya/Güneşte Yağmurun Altında

ADAM

YAZ SONU ŞİİRLERİ

YAZ SONU ŞİİRLERİ

1

Dün gece yağmur yağdı kente,
Sonra sabah, güneşte ayıklanmış,
Bir kahvede düşünüyorum,
Sen geleceksin ya, dalgınlık
Kopuverdi bir daldan, sallanarak
Geçen bayrak açmış bir bulut,
Sonra ikindi ve akşam, bakarsın,
Uyurken bir daha o yağmur.

2

Fal çıktı. Köpükler içinde kaldı deniz,
Tepeleme çiçek dolu bir sandal.
Eylülün eskil çadırına giriyoruz,
İşte, büyücü martının bozgun çağrısı,
Uyurgezer yosunları delirten poyraz,
Odalara sığınan ürkü yaprakları,
İşte, çırpınan bir kavağın
Yalnızlık sanrısı dolaşıyor bahçede.

3

Melez yapraklar, sararması yasaklanmış,
Bitimsiz bir zamanın cansıkıntısında,
Hatmi alı ışıklarla karıştırılan
Huysuz kuşların dağıttığı rüzgâr.
Başka bir yüzyılın rengi bu,
İlkel bir oymağın kurban sunağı,
Bunamış bir papağan gibi dilsiz,
Eski günler düşünde bir gökyüzü.

4

Karanlığın kuştüyleri doluştu
Eşzaman balkona. Hüzün çekilmez.
Tanıdığım bütün mumları yakın,
Ölülerin bilinciyle arınmış.
Ve geleceği onaramıyorum,
O bizim sayvan çocukluğumuzdu,
Yaşanır yalnız bu aylak güzlerde
Gelecekten geçmişe doğru.

5

Yaz sonu durdurur sokakta,
Tenha bir duvardan sarkıp, nereye böyle,
Düşünsene, orda kimse yok, yalnız akşam,
Telâşla düşer öne, hadi gitme,
Bak işte boşalmış perde, yağmur bu,
Rüzgâr çıktı, düşünsene, fırtına, dolu,
Lâmbalar yanacak nerdeyse, saat
O saat değil, düşünsene.

6

Önce küçük rüzgârlar uyanırdı
Dört perili kestanelikte,
Güneşin ipeğini çözerdi bir tavus,
Ama gerçekdışıydı sabah,
Doğallığını yitirmiş bir ölüm gibi,
Umarsız karşıla ikisini de.
Ey perdenin önünde oynanan Dörtleme,
Sen zaman değilsin, döne dur!

7

Küçük bir inanç yeter bana,
Ve güze inanabilirdim,
Ama biter mevsim, öteki başlar,
Saf değil doğa, oyalandım
Ama kanmadım, bana ne isli yağmurdan,
Çinko sesinden, hem güvenemem ağaca,
Düşünemem oluklardan akıp gideni,
De ki, benim zamanım başka.

8

Günler kısaldı, mevsimler de,
Ve yıl, bir öğrencinin okul defterinde,
Dört sayfa resim, öyle yarım yamalak ki,
Doğa gibi, bir bakıyorsun kar yağıyor,
Elimle bir anda dönüyorum ilkyaza,
Bahçe yinelesin dursun kendini,
Telepinu değilim, ölüp dirilemem,
Okul defterinde bırakın beni.

YAŞLI ADAM VE KÖPEK

Elini köpeğin başına koydu,
Odasında, koltukta, zahmetsizce,
Duydu kemiği, tüyü ve kendi elini,
Sonra nabzını duydu, atardamar,
Ciğerine girip çıkan soluğu,
Bir hafiflik ruhunda, uçacakmış gibi,
Unuttu odayı, koltuğu ve köpeği,
Köpek öyle yanında duruyordu.

RÜZGÂR DA VARDI

İpin bir ucunu dala bağladı,
Kadın, taze, düşleri ve çamaşır,
Öteki ucu bıraktı boşluğa,
Rüzgâr vardı hafiften, sallanır
Durur çarşaf, umut, emek, bezginlik,
Nice yoksunluk, nice oynaş dilek
Kadın astı ipe bunları bir bir,
Kayıp gitti öteki uçtan bulutlara.

SABAHA KARŞI

Yorgun argın çıktık gemiden,
Bütün gece deniz korkuttu bizi,
Demir tarar, fener sönmüş, mendirek, kaya,
Bereket şarabımız vardı iki testi,
Çiy balık yemiştik, zeytin, bazlama,
Pompa çalışmaz, maşrapalarla boşalttık
Dipteki suyu, karanlığı ve uykuyu,
Sabaha karşı çıktı kırmızı ay.

BİR KAÇ KUŞ

Pencerenin önünde dopdolu bir arsa,
Gizlenmiş gibi ortasında kentin,
Tamirhaneler vardı sağlı sollu,
Geçen ay doğmuş kediler, çaycı, akasya,
Bir yerleri bozulmuş arabalar gelir,
Elleri belinde kadınlar ve ustalar,
Sonra bir mescit, bir kilise ve gökyüzü,
Ötede bulutlar, bir kaç kuş, tasa.

GÖRÜNÜ

Şaşırdım, dümdüzdü görünü,
Cansız bir kâğıdın üstünde gibi,
Ardı yok, ne pürtük, ne oylum,
Ağaç değil mi bu, duvar, yağmur değil mi?
Ters yüz ettim, başaşağı getirdim,
Elimle dokundum sonra, bilmiyorum ki,
Hem yaşıyordum, hem yaşamıyordum,
Yeşil gibi, dikey gibi, ses gibi.

OT

Git, kırda bir ot bul kendince,
Başka bir dünyada kökleri,
Çiçek verince bakakalmış,
Hani dingin vapur dumanını bilirsin,
Köşe bucak duran rüzgârı sabahleyin,
Gökten inen sessizlik gibi,
Kutsa onu, hiçbir şey deme,
İnsan öğrenmek için yaşar.

SALYANGOZ

İşçi geliyor ağaç budamaya,
O ne tafra, o ne kırallık,
Bir omuzunda balta, ötekinde ıslık,
Yer değiştiriyor kuşlar dallarda.

Kente dönen çılgın mızıkacılar,
Çiçek tozu içinde tunç bir davul,
Borular arı gibi parlıyor güneşte.

At da sallanıyor, sevinç de,
Sokağa dökülen sesin demeti.

Kadın çıkmış salyangoz toplamaya,
Etekliğinde yılın beşinci mevsimi,
Bakıyor gürültüsüyle memelerinin.

Ve ağzında nar çiçeğiyle
Çocuk gider tayı sevmeye.

Yüreği tedirgin eden bilgelik.

SES

Günlerin tümünü gördük, başka bir günü.
Denizi, denizi bekleyeceğiz,
Yengi oylumunda ağaç olan o sesi,
Doğum mu öncedir ölüm mü,
Bunun tarihi olamaz, başka bir günü,
Tutukluyor düşüncemi sabah ve akşam,
Başka bir günü, ben bendim, onlar onlardı,
Sonra akşam oldu uyudum dalgın,
Bu sabah uyandım başka bir günü.

DAVUL

Ay batıyor duman içinde
Boyalı yumurta gibi bir yıldız

Yüreğimi düşsel bir sokak gibi
Titreten kokulu gökyüzü

Duyuyor musun uğuldadığını
Mevsimlerin tarih boyunca

Narın rengine karışmış bir gece
Yüzü ateş böceği gibi aydınlatan

Ruhumuz iğreti bir yaprağın ışığı
Yalnızlığı bir kuyudaki gürültünün

Duyuyor musun bağışlanmış töreleri
Kocaman kalkanını öngörünün

Mührünü gizlemedik ölümün
Susar göğün üstündeki davullar

YEĞNİ KUŞ

Bahçem olsa da asmalar budasam,
Büyütsem sayrı bir armut ağacı,
İki kez din değiştirmiş biberler,
Giysilerim eski, yenidir şapkam,
Ölünce görkemli bir korkuluk olurum,
Sallanır mart sabahının loş toprağında,
Göğün üstündeki yeğni kuş gibi,
Dünyanın sonuyum, başlangıcıyım.

AKŞAM OLMUŞ GİBİ

Akşam olmuş gibi bir sabah
Çıtırdayan kabuk kentin ucunda
Ölüp dirilen kanadı üstünde suyun,
Evcilleşen esintili çiçekleriyle
Mezarlıkta eski bir yüzyıl,
Gecenin odunu renginde,
Katı toprak ve sütlü tohum,
Öncül gibi hem ardıl gibi.

KAVRUK İNCİR

Yağmur yağıyor sarkmış telefon teline,
Üstüne yapıda unutulmuş malanın,
Kavruk incirin, çocuklara küskün,
Ve gizlenmiş karganın bakırdan sesine,
Yağmur yağıyor teneke evin üstüne
Bel ağrısı, saman ve tavalarla dolu,
Üstüne çingenelerin, mimoza satan,
Yağmur yağıyor ıslanmış köpek kokulu.

ÖĞLE UYKUSUNDAN UYANIRKEN

Öğle uykusundan uyanırken deniz yükselirdi, bilirdim, her gün o saatta yükselirdi. Kendimi büyümüş bulurdum. Birbiri arkasına uyanırdım. Koştuğumu anlamadan. Cilâlı taş ormanları içinden geçerdim. Düş, doğaya dönüşürdü. Yoksa hangi çiçek büyüyebilir ki!

Uykunun çiçekli perdesi duvara vurmuştu ama o sabırsız, damıtık, büyü bilmez ışık, imgelemin bütün haritasını parça parça ediyordu. Her uyanışında dünyayı baştan yaratan çocuğu Tanrı korusun! Parçaları toplamağa başladım ağır ağır.

Önce solumdaki duvarı gördüm, az sonra da tanıdım. Yatağıma arpa boyu uzaklıktaydı, boşalmış, yaşı olmayan pencere ile arasında tedirgin masa duruyordu, kapıya bitişikti. Derlenip toparlanan ölçüler içindeki konumundan ötürü de, alıştığı yeri alıverdi. Bellek bir kalıtımdır.

Eşya arasındaki anlaşmada hep bir giz bulmuşumdur. Bizimle birlikte uyuyup uyanırlar. Ama her uyanışta ya bir şey eksilir, ya da bilinmedik bir şey doğar. Kalanlar kapatır eksilenlerin yerini ve yenileri örter. Yoksa bir duvarı tanımak kolay değildir. Duvarlar bir dizge içinde anlam kazanırlar ancak. Var olanın gerçekliği, kendi soyundan başka gerçeklikleri gerektirir. Sayı bundan doğmuştur. Ne güç öğrendim! İnsan elinden çıkma şeylerin, doğal şeylere göre daha karmaşık bir yaşamları vardır. Atalarını bilmezler. Duvar geçmişi yadsır, zamanı hiçler. İnsanın en acımasız buluşudur o, özgürlüğümüzü tutuklar. Bütün el ürünü varlıklar gibi öçle doludur ve öç duygusu kişiliğin kanıdır. Hiçbir duvar ötekine benzemez; kimi konuşur, kimi susar boyuna (konuşanlar genç, susanlar yaşlıdır), kimi içeri kapatır, kimi dışarı açar; kimi öldürür (ölümlerin çoğu bundandır), kimi yaşatır (bu-

nu bilmek olanaksızdır). Kurşunlarla delik deşik olmuş, üstü yaralar ya da resimlerle dolu duvarlar vardır. Uruk'taki ilk kerpiç duvardan beri yazgımız değişti. Shih Huang Ti'nin büyük duvarı, düşmana değil, halka karşı idi ve insanlarda hiçbir umut bırakmamıştı. Duvar ancak düşle aşılabilir. O gün ben de, bilinçsizce elbet, o atılımı denedim. Ama bunu kaç kez anlattımsa da kimseyi inandıramadım. Belki de hiç anlatmadım.

Çok duvar gördüm. Birinde Shakespeare'in ünlü sözü yazılı idi "Olmak mı, olmamak mı?" Bunun altına bir başkası, belki de bir deli, sonradan deli olmuş biri, çünkü deliliğin öncesi yoktur, şu sözleri eklemişti : "Yalnız olmak mı, yalnız olmamak mı?" Şiirimi o sözden başlatır, sonra da bir duvar örmeğe başlardım belki, fakat onun altına bıçakla kazınmış şu sözleri okudum "Var mıyım, yok muyum?" Shakespeare'in asıl söylemek istediği buydu, Hamlet'in onca zayıf istençli olması, varlığından kuşkuya düşmesi yüzündendir. Kuşlar uyurken anlar bunu. Hamlet kendine dışardan bakıyor, bu nedenle de yabancılık duyuyordu. Aynaları kırmak niçin uğursuzluk olsun? Bu duygu Hamlet'i eylemden alıkoyuyordu. (Gerçekte bahaneydi bu.) Çevresi içindeki konumunu yitirmişti. Onun bütün serüveni, şu bir türlü anlayamadığımız yalnızlıktır. (Duvarların en korktuğu. Kaç kez dinledim.) Babasını hortlatmasının nedeni başka türlü açıklanamaz. Bu gibi durumlarda düşle gerçek birbirine karışır, bundan ötürü de eylem, zaman zaman, kırlangıç yuvası gibi boş kalır. "Bir taş alıp attı" demekle, "Eline bir taş geçti" sözü arasındaki ayrım bunu gösterir. El midir işi gören, yoksa taş mı? Flaubert bu ayrımı anlamıştı.

Pencereyi, yaz gününün giz bırakmayan ışını ile çoktan kaynaştığı için, daha da çabuk tanıdım. Yalnız değildi. Sesler geliyordu uzaktan. Ne kadar ses varsa toplanıp sokağın ucundaki parkta, çocukların anılarını kurmaya gitmişlerdi. Kuşları göremedim, belki de bahçelerin kuruluşunda görevliydiler. Bu görev asıl, ses ile sessizliğin ortak temeline dayanır ve çocuklar sadece biraradalığı tanıdıkları için dünyaya hiç yabancılık duymazlar. Kuş ve ağaç birdir onlar için. Duvar ve pencere bir. Bütün sorun, araya gizlice bir şey katabilmektedir. Gerçekte hiçbir şeyin tek başına

anlamı yok. Ah konuşmanın anlamsızlıklardan doğduğunu bir anlasak! Onları yeni baştan toprağa dikip suladım.

Bir süre kanımın gelgitinde sallandığımı algıladıktan sonra, yatağımda doğruldum. İşte o zaman, odamın ucunda, pencerenin altında, dolapla duvarın yer çizgisi arasında bir altın külçenin parıldadığını gördüm. Bunu bir an çok olağan bulduğumu unutmuyorum. Olağanüstü değildir şaşırtan. Bir yandan da, beynimdeki düş zembereğinin bir aksaklığa uğradığını, az sonra bu imgenin yok olacağını düşünüyor, bilincin acelesinden ya da düşün tam zamanında yitmekte gecikmesinden ötürü ortaya çıkan bir tür Âraf'ın gerçek varlığını tanımaya çalışıyordum. Âraf hem inançsızlığımızın, hem de korkaklığımızın imidir, insan, cennetle cehennemden başka bir şey daha olsun istemiştir. Yaşamla ölüm arasında da böyle bir yer vardır. Karşıtlık yaratır onu, zaman yalnız orada işler, yaşamda ve ölümde değil. Sürekli ile süreksizin arasına düştüm kaç kez. Durmak da, yürümek de şaşırtıcı idi.

Hiç istemeden kendini bana yakalatmış gizli bir dünya idi bu. (Sonraları bu dünyayı kaç kez gördüm, kaçırdım ve her görüşümde hasta düştüm. Belki de delilik budur, çünkü kimseyi inandıramazsınız, herkes sizden uzaklaşır. Oysa hepimiz o dünyada yaşamaktayız, ama "söz"ün yetersizliği bizi yenik ve mutsuz düşürüyor. Bir gün gerçek "söz" bulunacaktır.) Eskiden beri bildiğimiz iki gizsiz dünya, düş ve gerçek, arasında bir geçiş bozukluğu idi bu yeni dünya ile karşılaşmamın nedeni. Çünkü ilk sayı "üç"tür. Ah ne duvarlar, ne pencereler, ne denizler, ne bahçeler, ne bitkiler, ne hayvanlar vardır, hem tanıdık, hem ilk. Birinden ötekine geçilirken, en bilinmedik olanla karşılaşılır. Sokakları dolaşmayı sevdim. Değişme sonsuzdu. Öyle ki, kimsenin geçmediği sokaklar buldum.

Altın külçesinin parıltısı gibi ağırlığı da olmalı idi. Ağırlık, ölümün yaşlanmasıdır. Bir ölüyü bir kaç kişinin zar zor taşıyabildiğini unutmayalım. Dünya da gitgide ağırlaşıyor. Kıyamet, dünyayı artık taşıyamayacağımıza ilişkin bir tür önsezidir, bir tür geriye dönüş, bir anı. Kıyameti dört gözle bekliyorum. Çünkü ondan sonra yaşadım. Asıl dünyayı yaratmanın mutluluğu! Ben senin çocuğunum!

Çarçabuk üstüne atılsam, yüzde yüz, altın külçenin ağırlığını da duyumlayabilecek, böylece de elimin ve kolumun kaslarına can katmış olacaktım. Bizi olağanlıkların öldürdüğünü unutma! Ama parıltının da önce yok olacağı korkusu beni bundan alıkodu. O durumda sadece ağırlığı yakalamam, bilincimi de, düşümü de içinden çıkılmaz bir güçlüğe sokacaktı. (Bence parıltı idi önemli olan.) Nitekim önce ağırlığın yok olduğunu sezdim, parıltı bir an daha, tek başına, şaşkın, ürkek (dünyada onun yeri yoktu ki!) sürdü. Öz niteliklerin tümü tedirgindir. Ama kıyamet onlara zarar veremez. Yakalım onlardan başkasını!

Ancak bu olayda iyi anlayamadığım, daha doğrusu, inanılmayacağını sandığım için saklamayı yeğlediğim bir şey daha vardı. Asıl unutamadığım da odur. Hattâ ben onunla çok daha önce de karşılaşmıştım gibime geliyor. Hiç ölmedim ki! Altın külçenin içinde, artık parıltı olmayan, belki de bu parıltıdan habersiz bir bölüm, sakin, kahramanca, yaşanan bir bölüm görüyordum. Burnumun dibinde. O kadar yakın. Ruh değil, (ne gerek var ona), belki de özdeğin ta kendisi. Hem yeni, hem tanıdıktı bu yer. Nedenini bilmediğim bir sevinç kaplamıştı içimi. Sevincin öğretilmemiş olanı. (Sonraları onu yaratmaya nasıl da çabaladım!) Yaşayabilirdim artık. Ben burada değil, orada olmalıyım duygusuna kapıldım. (Her şeyi bu duygu bozdu, bütün duygular gibi). Dahası, oradan odama bakıyormuşum sanısına kapıldım. Karyolamın yuvarlaklaştığı kuruntusuna bile kapıldım. Kısacık bir anda ne çok şey yaşanıyor! Ah, ben dışardayımdır! Olanın olduğu ile olmayanın olmadığı karşıt değildir. Olanı olumlamakla olmayanı olumsuzlamak yalnızca yinelemedir. Bütün önermeler duvardır. Bir önermeyi yatsımak bizi başka bir önermeye çıkarıyorsa kurtuluş yok demektir. Sözü yakmakla olur kurtuluş. Çekmecelere kilitlediklerimizi arıyoruz.

Sonra yatağımdan kalktım, gidip az önce altın külçenin bulunduğu yere ayağımı sürttüm. Yanlıştı bu, biliyorum. O sırada çocuklar evlerine dönüyorlardı. Tanrım, bizi çocuklar dünyaya getiriyor! Elimi de tahta taban üzerinde gezdirdim. Bir ağacı okşar gibi. Kaç kuş geçti pencerenin önünden, sayamadım. Nereye gidiyorlar? Parmaklarımda altın tozları aradım. Önce, bir iki

tanecik görür gibi oldum, ama buna pek inanamıyorum. Belki de çocuklar ve kuşlar kapışmışlardı bütün o zerreleri. Kuşlar neden sokaklardan geçerler? Anlayamamışımdır. Koca bir dünya bu! O sırada, sanki neden aldandığımı göstermek istiyormuşçasına, ikindi güneşi parlayıverdi. Ah bu aydınlığın ağırlıksızlığı! Bir imgenin yerini beyaz bir ışık almıştı. Bilincim bana bu ışığın gerçek olduğunu söylüyordu. Çünkü ikisi de aynı mayadan yapılmıştı. Yaratmaların çoğu böyle yarıda kalmıştır. Lânet olsun! Sırasında çekilmeyi beceremeyen düş ise, başka bir gerçeği kaçırıvermişti elimden.

Gölge ve ışığın ilk bulucusu Platon'dur. (Hellen güneşine zeytin diplerinden gölgeler getirerek.) Bundan ötürü çok acı çektiğini sanırım. Bir olanı ikiye ayırmak acı vericidir. Mağarada doğduğum için bilirim, gölge ve ışık aynıdır. Gölge olmazsa, ışık da olmazdı. (Oysa bunun tersini öğrettiler bize.) Ben gölgemden çıktım. Onun için gölgem uzayıp kısalır. Kemiksiz. Platon, ışığı dışarda bırakıp gölgeyi mağaraya tıktı. Ne yanlış!

Güneşi her gün görüyorduk, öldürdüğü çocukları, nerde sakladığını bilemediğimiz kısır karısı, umutsuzca yeniliği (öyle ki, bu bir yenilik bile değildi, önü ardı kesik kalmaya yargılı olduğu için), zorunluluğu altındaki dayanılmaz bunalımı, her zaman koparılmış saçakları, yerini hep boş bırakan uyruksuz sopası, aynalara bakamayan kirpiksiz gözleri, düş bilmediği için hastalanmayan koca ciğeri, ayrımsız bir dünyadaki mutsuz kızı, orada burada unuttuğu saatları, dakikaları, saniyeleri, kömürü, dumanı, kokusu, soluğu ile. Pencerelerden giriyordu sesler gibi. Gerçi her gece düş de görüyorduk, ama düşlerin ölçülebilir bir niteliği yoktu. Onların hızını bulan hiçbir bilim adamı yetişmemiştir. Kaç saniyede, kaç imge geçer düşte? Hız ölüme yakın bir şeydir. Hızı ölçülemeyen düşler tam bir bilgiye elverişli değildir. Zamansız bir toprağın çocuklarıdır onlar. Başkaldırmaktır ödevleri. Başkaldırmadan yaşanamaz çünkü. Gece düşünde, ertesi gün sarhoş olacağını gören Mevlâna, ertesi gün içmiş, sarhoş olmuş. Biz ancak uyanıkken gördüğümüz dünyaya inanıyoruz. Bana hiçbir şey iyi gelmez ki! Herakleitos, "O hiçbir şey bilmez, gece ile gündüzün aynı olduğunu da" demiş, Hesiodos için. Ne geceden

günü, ne de günden geceyi çıkarabildim. Payım yoksa ben de yokum. Ama Tanrı'ya hiç özenmedim. Yerinde sayan güneş, seni nasıl da çember içine aldık!

Gerçekte deneyim ve deney denli hiçbir şeye inanmamışımdır. Kaç kez denedim taşın düşüp düşmeyeceğini. Hattâ ateşin yakıp yakmayacağını da. Bana ne yazılanlardan. Onlar sadece gün ve gecedir. Ah mağara, mağara! Benim bilgeliğim sensin! Engizisyon mahkemelerinin, insanları ateşe atmaları, bilime inandıklarından değildi. Tam tersine, onlar bilim adamlarını, düş görenleri, güneşi satılığa çıkaranları, suyu yakanları ve göğü toprağa karıştıranları yakıyorlardı. Maddeye inanmadıkları halde bunu yapmaları, kısaca dinsizliktir. Anlaşılıyor ki, kilise, öteki dünyaya, ruhun ölümsüzlüğüne de inanmıyordu. Çünkü ruhu yakmak için bir ateş bulamadı. (Bu ateş çok sonra bulunmuştur.) Sıcakla soğuğun aynı olduğuna kim inanır! Sayı şaşırttı bizi. Eskiden sayı yoktu, nitelikler de. Yalnızca yaratma vardı. Ah geride kalan mutluluk! Ben de soğukta kaç kez çıplak dolaştım, üşüdüm. Neden üşüdüğümü bilemem. Hiçbir şey bilmem ki! Belki ateşte ısınmaya alıştığımdandır. Ölülere elimi sürdüm, toprak gibiydiler. Buna ölüm denebilir mi? Çiçek büyütülebilir bir ölünün etinde. Ama bu iş için bir canlıyı seçmenin daha doğru olabileceği kanısına vardım. Bunu kendimde deneyemezdim, kimseyi inandıramazdım, çıbanlarımdan korkup kaçarlardı. Kısacası, ben bir bilimseverim.

Altın külçenin önce ağırlığını, sonra parıltısını yitirmesi, elbette canımı sıkmıştı. Oysa güneş ışığı orada, köşede durup duruyordu. Her şeyin benden "önce" olduğu düşüncesi, beni sadece şaşırtmakla kalmaz, varlığımdan kuşkuya da düşürür. Güneş doğmadan önce uyansam (kaç kez yaptım bunu, develer cıgara içiyorlardı), ayaklarımı nasıl unutabilirim. Çocuklarımız bizden önce vardı. Akıl konusunda ise, insan hazıra konmuştur. Küçük sinirlerimden biri titrese, düşünceler bulurum. Söz ondan da eskidir. Ama kutsal kitabı onunla başlatanlar bilmiyorlardı bunu. Kulağa değil ağza önem veriyorlardı. Duymadır ilk olan. Kral Midas'a bunu Apollon öğretmişti, o ise eşek olduğunu sandı. Hayvanların en büyük korkusu insan olmaktır. Bunca acıyı nasıl ba-

rındırdım. Tümü mutlu ölen hayvanlar birbirlerini tanımazlar. Bense başkasını tanırsam kendime acıyorum. Yanyana duruyoruz. Elden ne gelir ki! Başkasını yaratmak gerek.

Ben gerçi ikindi olduğunu düşünmüştüm, ama birara kuşkuya düştüm bundan. Saatıma bakayım dedim, akrebi yok olmuştu. Yelkovan, yarış bittikten, seyirciler gittikten sonra, aklını kaçırdığı için koşuyu sürdüren bir atlete benziyordu. Kimse doktor getirmeyi düşünmemişti. Deli, döndüğünü bilmiyordu, boyuna ileri gittiğini sanıyordu. Varacağı bir yer varmış gibi. Bildiği yerlerden birinde düşüp ölecekti.

Akrep, bir gevşemeden ötürü vidasından çıkmış olsa, camın altında bir yere düşerdi. Ne dar bir dünya! Gene de bir akrep ortadan yitiveriyor. (Kaç kez bulamadım kendimi.) Yelkovana oynanmış acı bir oyundu bu. Belki de o, akrebi bulacağım derken kendisine yetişecekti ve yalnızlıktan kurtulduğunu sanıp ikileşecekti. Hem saniye, hem dakika olacak. Çocukluğumda yere düşünceye dek dönerdim, bir yandan da bilinmeyen sözler söylerdim. Uzun süre unuttum onları, sonra yeniden buldum. Yaratma budur. Sanki bilinmez bir dildendi. Bütün çocuklar anlarlar o dili. Sonra anımsamaz olurlar. Ama bir gün bakarsınız, ağzınızdan saçma, anlamsız bir söz çıkıvermiş... başınız döner. Şiir, başdönmesinden başka nedir ki! Anlaştığımız dilleri bulana lânet olsun! Ağacın çok eskiden başka bir adı vardı. Yalnız o bilir. İnsan, doğayı kırbaçlayıp susturdu. Bu oyunu ona oynayan güneştir. Körlüğümüzün öğretisi.

İyice baktım, sarstım saatı, hayır, akrep yoktu. Sadece yelkovana bakarak ikindi mi, yoksa sabah mı olduğunu anlamak ise olanaksızdı. Dışarda dünya eski özgürlüğüne kavuşmuştu. Oynamak istiyordu, ama ısınan duvarlar bunu engelliyordu.

Karanlık bastı mı, mağarada toplanırdık. Saatımız yoktu. Bu yüzden de, ortada odun ateşi yakardık. Altın gibi parıldardı, ama o zaman altın daha maden olmamıştı. Geyiğin yağı damlardı ateşe. Kokusu taş duvara ruhunu çizerdi. Bu ruh yeniden geyik olurdu ertesi gün, ateşimizin üstündeki yerini alırdı... Ölümsüzlük, korkusuzluk günleriydi o günler. Uzaklardan yırtıcı hayvan-

ların bağırışları gelirdi. Karanlığa bağırırlardı. Barabbas gibi. İsa bu yüzden geldi. Ama biz korkmazdık ki... Analarımız, babalarımız, kızarmış eti parçalarlardı geyiğe benzemiş elleri ile. Herkesin saçı uzundu.

Kaç yüzyıl sonra, kim bilir, saçlarından asılmış bir adam görmüştüm, ayaklarının ucu azıcık değiyordu yere, bu yüzden saçları kopmuyordu; ya da adam, kafasının derisi soyulmasın diye boyuna yere değmeye, böylece de yaşamaya çalışıyordu. Acı çekerek de olsa yaşıyordu, buydu önemli olan. Sanki unutmuştu saçlarını, hayaller kuruyordu; ayak parmakları ile yere değdikçe, tanrı Ante gibi, yeniden güç kazanıyordu. Mutlu ve mutsuz geceleri vardı. Ölümsüz bile buluyordu kendini zaman zaman. Sevinç bir gelip bir gidiyordu.

Bir gün de, bir başka acı çekeni gördüm, hiç belli değildi acı çektiği. Çünkü acıyı akıl yönetmez, ortadan kaldırmaz da, beslemez de. Acı insana sonradan verilmiş yaşama gücüdür. Eskiden, yaşamak için ruh gücüne gerek yoktu. Ruh, yalnızlığın akrebidir.

Bir gün de bir yalnızı gördüm, yalnızlık nedir anladım. Yalnız olan, gerçekte yalnız değildir, saldırıya uğramış bir insandır. Eskiden saldırı da yoktu.

Sonra dişlere benzeyen insanlar gördüm, topraktan çıkmış. Birbirlerini parçalıyorlardı. Parçalama, seviden daha güçlüdür. Çünkü akıl, doğar doğmaz ölen bir böcektir. Delilik bu böceği her gün yeniden dünyaya getirir. Bunları birbirlerinden ayırmak insanın erincini yok eder. Bir gün de bir insan gördüm, insanın bir tür olmadığını anladım. Hiç bir benzerlik yoktu. Türler sonradan yaratılmıştır. Bu da bana cesaret verdi. Bütün inançlarımı sorguya çektim. Yok edebilecektim kendimi. Böylece var edebilecek de. "Horatio bana bir şey söyle!"

Geyik yarım kalırdı. Ne kadar uyuyacaktık, ne kadar uyurduk, kimse bilmezdi ki! Her akşam şaşardık neden uyuduğumuza. Hele çocuklar uyuyunca, analar ağlamaya başlardı. Ama o zaman gözyaşları yoktu, sadece ses vardı. Sesin nasıl olup da göze geçtiğini ve damladığını bir türlü anlamamışımdır. Bu yüzden olacak, analar (çünkü çok anamız vardı) saçlarını yolarlardı. Babalar dişlerini karıştırırlardı. Dışarda ağaçlar devrilirdi.

Gerçekte uyku ve uyanıklık birdi. Ölmek ve yaşamak bir. Geceden günü, günden geceyi yaratırdık. Acıkma geyiği diriltmek içindi. Taşları topladın mı, yağmur geliverirdi. Bakışımızla yakardık ateşi. Bir yılan bulduk mu, yüzde yüz ay çıkardı. Şaşıracak hiçbir şey yoktu. İşte, olsun! Bunca kolay. Ne zengindik ama. Sonra tümden yoksul düştük. Bunu ansımam için yüzyıllar yaşamam gerekti. Ah, bütün dünyayı yaşadım.

Saatlara hem akrebi, hem yelkovanı koyma buluşu, gerçekten şaşılacak bir buluştur. İki yıldızı gökten çalıp bir camın altına kapamak kolay iş mi! İlk anda sadece akrepli bir saatın bu işi görebileceği düşünülebilir, ama akrep o kadar ağır yürür ki, biz onun yürüdüğünü göremeyiz, oysa zaman bunca yavaşlığı kaldırmaz. Hız onun var olma sahteciliğidir. Utancından, ölümü yarattı. Yelkovandır bizi zamana inandıran. Güneş saatları edilgendi. Zamanı, dönüş sanmak (ya da tersi) aldanmaların en büyüğü. Aldanmalar çoğaldıkça arttı bilgimiz. Ama yelkovan sadece yürümesini bilir, nereye doğru gidiyoruz, umurunda değildir. Sonra saatımın akrebi yerinde olsaydı da, diyelim beş buçuğu gösterseydi, bunun ikindi mi, sabah mı olduğunu nasıl anlayacaktım? Bu gibi delice meraklar, sayıların bizi şaşırtmasından doğar. Ben sayı saymaya "iki" ile başladım. Sağ elime "sol elim", sol elime "sağ elim" demeyi öğrettim kendime. Aynaya, görüntümü yitirecek gibi bakmayı buldum. Nesneleri olmayan adlar attım ortaya. Nice düşüncemi bulutlar gibi rüzgâra bıraktım. Tümü eksiktir bu yüzden. Onlardan birkaçı ile kimi gün yüz yüze gelirim de tanıyamam. Belki de bütün düşünceler benimdir. O yüzden korkunç bir bıkma duygusu yaşadım, hep yeni bir şey aradım. Her kar yağışta buldum sanırdım. Sağanaklar mutluluğun en gerçeğini tattırdılar bana. Oysa kendi başına bir dünya içindeki özgürlüğüm öldürüyordu beni. "İki"nin "bir" olmasını istiyordum. Zincire vurulmuş bir dünya. Oradan oraya gidiyordum. "Ben"in varlığı alay gibi geliyordu bana. Her şeye baştan başlanmalı idi. Bunu daha sonra anlatacağım.

O zaman yatağa hangi gün girdiğimi düşünmeye başladım. Günleri saydım, sırasız sayılarla. İkide bir duruyordum. Ne kadar azdılar! Ancak "yedi" beni gökyüzüne inandırır gibi oldu bir ara. Demek onu yaratabilirdim. Yoktan. Başka nasıl inanılabilir!

Şunu de ekleyeyim; akrebin yok oluşuna sevinmiştim. Aldanmaktan kurtuluyordum böylece. Yalnız yelkovanla yaşamak hoşuma gitmişti. İkindi ve sabah umurumda değildi. Yelkovan ve akrep ikilisinin kıskacından kurtulmuştum. Yelkovanın hızından yararlanan akrep, her işi kendisinin gördüğü gururu içindedir. Bundan ötürü de ağırdan alır. Akreple yelkovan hiçbir şeye benzetilemez; ancak saat, küçük çocukların, çok küçük çocukların, insanlara merakla, dik dik bakmalarını ansıtır. Bu bakışı bir de ağlamaklı köpek yüzlerinde görmüşümdür. Büyük yanılgı elbet bir gün ortadan kalkacak. İnsanların ilk yenecekleri korku, ölüm korkusu olmalı. Ölüm, deniz kıyılarındaki rüzgârlara benzer; ya da dağ yollarındaki kurumuş çeşmelerin ablak yalaklarına. Öldükten sonra neler yapacağımı düşünüyorum. Bunu bana, saçlarını sarıya boyatmış bir zenci ansıttı. Bir gün akreple yelkovanın işini birarada görecek tek göstergeli bir saat elbette bulunacaktır diye çok düşünmüşümdür. Sonra, hangi yüzyılda, sanırım yirminci yüzyılda (buradaki yirmi sayısı yanlıştır) böyle bir saat yapıldı idi. Ama bunun ne denli gereksiz olduğu üç yüzyıl içinde ortaya çıktı. Çünkü sorunun özü yanlıştı. Zaman ortadan kaldırıldı. Yok edilecek şeylerin başında idi o. Şimdi çamkese böceği gibi, karıncaların yediği zararlı bir şeydir.

Altın külçenin silinip gitmesinde, akreple yelkovanın büyük etkisi, hattâ suçu olduğu kanısındayım. "Ölmek, uyumak, belki de düş görmek..." diye yazdı Shakespeare. Ne yanlış! Demek ölünün düşlere daldığına inanıyordu. Buradaki benzetmenin yanlışlığını bir yana bırakalım, uyumak, düş görmek ancak uyanmakla bir anlam kazanabilir. Ölüler uyumadıkları, düş görmedikleri için yaşamanın çaresini bir türlü bulamazlar. Çünkü yitirilmeyen altın külçe düşü, onlar için bir gerçek olur çıkar artık. Bir gerçeğin düşünü sonsuzca görmek ise, gerçeği yadsımaktan başka anlama gelmez. Ben hem ölüm, hem yaşam olmak isterdim hep. Bunda az buçuk başarım olmadı değil. Benim saatımda akreple birlikte yelkovan da yok olsaydı, altın külçenin gerçeğini daha iyi anlayacaktım. Çünkü tümden ölmüş olacaktım. Beni yelkovan kurtardı ölümden. Bir gün de, az kalsın, uykumda ölüyordum. Nedense korkunç bir savaşım geçti aramızda. Çünkü ben sese

alışmışımdır, aklım ancak gürültü içinde dinginliğini bulabilir. Evrende aklın yeri olmadığını bundan iyi hiçbir şey gösteremez, çünkü evren sessizdir. Niçin?

Ölmediğimi anlayınca telefona sarıldım (telefon vardı o zaman), bir arkadaşımı aradım, ona saatı sordum. Sorumu yanıtlayacağına, "Altın fiyatları yükseliyor" dedi. Savaşın habercisi imiş bu. (O zaman savaş diye bir şey vardı). Ben, saatımdaki akrebin yok olduğunu söyleyince de, "Yelkovan nene yetmez" dedi. Telefonu kapadım. Altın külçenin yerindeki güneş ışığı yer değiştirmişti. Akrepsiz saatıma baktım, belki uyuma vakti gelmiştir diye geçirdim, içimden. Oysa uyanalı şurada ne olmuştu daha! Her şeyi yitirdiğimi anladım. Bu bir umutsuzluk değildi, çok iyi biliyorum. Alışkanlıklarımın yer değiştirme istenci idi. Az sonra güneş büsbütün çekilecekti belki, belki de odanın içi görülmedik bir aydınlığa boğulacaktı. Artık ikisi de birdi benim için. Çünkü aydınlık ve karanlık birdi. "Altın külçeyi bir daha görememek..." O benim her şeyimdi. Gerçekte ise uyanmak, bize dinlenelim diye verilmiştir. Yoksa düşlerin ağırlığı altında beyin çarçabuk tükenir. Ölüm uyumaksa, büyük bir işkence demektir. Cehennem uyumaktır.

Altın külçe olayı, sanıyorum, çocukluğumda geçmişti başımdan. Altın nedir? Altının ne olduğunu öğrenmek için çok okudum; okudukça kafam karıştı, işin içinden çıkamadım. Önce şunu diyeyim, sıradan bir maden değildir o, maden bile değildir. Onda doğa'nın bir gizi saklı sanıldı yüzyıllarca. (Oysa aklın bir gizi idi bu, doğada giz yoktur). Tanrılar ona çok düşkündürler. Sarayları ve eşyaları altındandı. (Bunun nedenini çok sonra anladım), Poseidon'un deniz dibindeki sarayını görmediğim için bir şey söyleyemeyeceğim. Tanrıların en akıllısı Poseidon'du, yalnızca denize inanmıştı. Yazık ki, bu olağanüstü bulgu, zenginlerin eline geçti. Oysa altın zenginleri sevmezdi, hiç sevmedi. Onun ne olduğunu anlatmağa yaklaştığım zaman şiirimi bitireceğim. Çünkü şiir sadece yaklaşabilir, sonra görmez olur. Onun gözleri, bizim gözlerimize benzemez.

Tanrılara öykünen zenginler, altın tabaklarda yemek yemeği sevdiler. Altınla akıl, birbirlerini yerlerdi. Bunu anladıkları için,

tanrılar altın çağından demir çağına geçtiler. Bir zengine kızarlarsa, onun her tuttuğunu altın eylerlerdi. Böylece bu göz alıcı madeni, bir işkence aracı durumuna soktular. Yalnız altınla kalan insan çıldırıyordu. (Ah, başka bir akıl gerekliydi!) Bu ışın, yedi rengi yok ederek tüm dünyayı ateşe veriyordu. Şeyh Bedreddin'in, düşünde gördüğü cehennem, altından başka bir şey değildi. Gerçekte ise, düş ve altın bir hamurdan yapılmadır. İnsanoğlu, düşlerine egemen olabilseydi cehennem kalmayacaktı. Tanrıların altın tabaklarda yedikleri ambroisa ve altın kupalarda içtikleri nektar onları zehirledi, yok etti.

Altının atomsal ağırlığı 79'dur. (80 ölümdür onun için.) Tuhafı şu ki, doğada ilkel durumda bulunur. Bu bizim için büyük bir fırsattı, dünyayı yeniden kurabilirdik. Oysa altına maden olma eğilimini aşıladık. O da, gümüşün ve daha başka madenlerin yardımı ile zar zor sürdürdü yaşamını. Hep damarlar, küçük danecikler olarak bulunmaktan hoşnut değildi. Buna karşın Avustralya'da, o da bir kez, 350 gram ağırlığında bir külçe altın bulundu. Biri düş görürken ölmüştü çünkü, düş dışarda kalmıştı. Gerçekte Avustralya, dünyaya başka dünyalardan gelmiştir. Bu dünyada neyin bu dünyalı olduğu ise kesenkes söylenemez. Kuşlara bakın, konacak yeri çok ararlar. Rüzgârın bir tüneği olmaması da bundandır. Bizim konumumuzun yanlışlığını gösterir bunlar. Her şeye baştan başlayacağız.

Ama altın, düşlerde istediği büyüklüğe kavuşur. Altını tanıyan en eski kentlerden biri Uruk'tu. Duvarlı Uruk. Ne rastlantı! Gılgamış bu yüzden ölümsüzlüğü aramağa çıktı. Sonra ağladı o dev. Troya ve Mikenai de altını bildiler. İkisi de yakıldı, yıkıldı. Çünkü altının ne anlama geldiğini bir türlü anlamadılar. İsa'dan iki bin yıl öncesine değin çok güç bulunurdu altın. İsa'nın gecikmesi bundandır. Persler onu (İsa'dan altı yüzyıl önce) değiştokuş aracı yaptılar ilk kez. Roma İmparatorluğu gününde altın para her yerde geçerli idi. Hades'te yasaktı. Ama İmparatorluğun yıkılması ile dünya ticareti (öteki adını söylemem, ölüleri üzmek iyi değildir) duruverince, altın da, para olarak ortadan kalktı. Bir hayvana parayı gösterin kaçar. İspanyollar, Eldorado'yu (altın ülkesi) bulmak için Amerika'ya çıktıklarında öyle

çok altınla karşılaştılar ki, bütün yerli uygarlıkları yok ettiler. Tanık bırakmamak için. Çünkü Tanrı görmemişti altını yediklerini. Delilik o zamandan başlar, bugün saygın bir hastalıktır. Saçmayı yalnız deliler bilir. Daha önemlisi, Amerikalı yerlilerin, beyazlardaki şaşkınlığı anlamamalarıdır. Bunca altın düşkünlüğüne bir anlam verememişlerdi. Altın, onlar için, ölüleriydi. (İlk kıyamet o zaman oldu). Bu yüzden, yazıya gerekseme duymadılar. Gerçekte yazıdır ilkellik. Hem soldan sağa, hem sağdan sola (Hititlerin iki yönü birden kullanmalarını bir öküz buyurmuştur), hem yukardan aşağı olması bunu tanıtlar. Bütün yönler birdir. "Altın başka nerde var?" diye soran beyazlara, yerliler "Piru, Piru" diye gösterirlerdi öteki altın ülkelerini. Ne olmuş yani, istediğin kadar var. Oidipus, canavarın sorularını bildiği için mahvoldu. Amerika bulunmamalıydı. Peru ülkesinin adı ordan kalmadır. Daha bulunmadık ne ülkeler var dünyada. Bunlardan birini, rastlantı, gördüm. Ağlamağa başladım. O gün bugün konuşmam. Orada hiçbir sözcük yoktu. İnsanın öyle günleri olur ki, bir ses duyar, duyduğuna inanmaz; bir şeye basıyorum sanarak atlar, oysa üstüne basacağı bir şey yoktu; bir geminin uzaklaştığını sanır, oysa kendi de içindedir; güçsüzlük duyar, oysa bütün güç ayaklarının altındadır; karmaşık sandığı basit, basit sandığı karmaşıktır; yitirdiğini kazanır, kazandığını yitirir; ölecek iken yaşar, yaşayacak iken ölür; konu yok iken söz bulur, sözü bulduğunda konuyu unutur. Ama yaratan odur, kendini öldürür. Anlatamıyorsam ne çıkar? Sen bul!

Avrupa ekonomisini altın kadar etkileyen hiçbir şey olmamıştır. Fiyatların alçalıp yükselmesinde altın büyük rol oynardı. Bakardınız, mum pahalılandı değil mi, bir gün önce borsaya şeytan burnunu soktu demekti. Küsen balina yağı, daha sönük ışık verirdi; ya da sarhoşluk artardı. Bodin ile de Malestroit, bu yüzden birbirlerine girdiler. Kimi gün, altın yükselince, deniz de kabarıyor ve çocuklar uyanıyorlardı. Bir gün yeryüzünde hiçbir kara parçası kalmayacak. Issız koylar ki, ağustosböceğinin dokuz kuşak önceki kardeşleridir. Beklerler, ama hiçbir şeyi. Dünya acılarla doludur. İnsanoğlu, o günden çok sonra bir daha türeyecek, ta baştan, denizlerden ve yepyeni anakaralar kuracak. Ku-

rulmuşu bulmayacak. Tokgözlülükle. Sorun bu işte! Verilenle yetinen mahvolacaktır. Sen başkaldır ey insanın atası, soyağacını başlat! Yeter bu aldanma. Bir an bile bekleme, hemen başla. Bunu söylemeye geldim. Ne yapacağını bilmiyorum.

On dokuzuncu yüzyıl Amerika'sının en ünlü hastalığı "altın humması" idi. Şu bölgede altın varmış denildi mi, halk deliye dönüyordu. Şarlo'nun "Altına Hücum" filmi, mezar taşıdır. Eski ustalar, acıyı çok iyi bilirlerdi. Üstelik Şarlo, asıl altın düşüncesinin başka bir kaynaktan doğmuş olması gerektiğinin farkındaydı. İnsanlar yanlış değerlendirmişlerdi altını, onu zorla maddeleştirmişlerdi. Acı burdan geliyordu. Ülkü, ayağa düşüyordu. Bir gelecek umudu gömülüyordu. Düş paraya çevriliyordu.

Altın humması ilk 1850'de, California'da başlar, sonra Sierre Nevada'ya, Colorado'ya geçer. Yıkılmış kentlerin ruhları da onlarla birlikteydi. Rüzgâr geçmişten kalmadır. Ne fırtınalar gördüm! Tanıdıklarım da oldu içlerinde. Sözün en güzelini dinledim. Yüzyılın sonunda, Alaska, Kanada, Avustralya, altın arayıcılarının alanı oldu. Tutku boyuna kayıyordu. Arıyorlardı. Neyi? Altını mı? İnanılmaz şey! Bugünse Güney Afrika, yeryüzündeki altınının yarısını verir. 1850'den 1933'e değin (demek 83 yıl boyunca) toplam 30 bin ton, 1934-1970 arasında ise 38 bin tondu üretim. Bu bilgilerin okullarda verilmesi beni çıldırtıyor. İnsanı karaladılar. Ah ne yorgunum! Düşlere ayrılan altının tonu hesaplanamamıştır. Düşler de, anılar gibi eski duyumların tozlarıdır.

Simyacılardı altını düşe karıştıranlar. Bunun tersi de doğrudur. Şiirimin, bir pervane gibi aleve yaklaştığını görüyorum. Biraz daha dayanacağım. Bilinen ne? Simyacılar, sayıları ve çeşitleri değişen birtakım maddelere gizli bir şey katarak altını elde etmek istiyorlardı... Öyle değil mi? Peki, neydi o gizli şey! Şimdilik şununla yetinelim Düşsel bir şeydi. Altının simyacıları bunca çekmesi, çıkar kaygısından değildi, altının parlaklığı içinde başka bir şey vardı, ışıltı onu örtüyordu. Ben odamın köşesinde parlayan altın külçesinde bu içi görür gibi olmuştum. Bütün çocuklar yalvaçtırlar, geleceği görürler, sonra unuturlar bunu. Çünkü gelecek ve şimdi birdir.

O güne değin benzer olayları ve şeyleri algılamağa alışmış olduğum için, odamın köşesindeki altın imgesi beni şaşırtmıştı. Oysa insana düşen, benzersizlikleri ayırdetmektir. Kendi başına var olan zamanı aramam da bundandı. Düşümü aşıp dünya gözüme görünen altın külçesi, gerçi olağanüstü olanı dışta arama öğretisinin bir ürünü idi, ama bu olay, yalvaçları gizlice ve sessizce kendine bağlayan bir başka bilgi yolunun, tek gerçek bilincin duygusunu da uyandırmıştı bende. Hatta bir bilinç de değildi bu; düşünce ile varılamayan, elimizin altında, içimizde bizi bekleyen, bilginlerin de, bilgelerin de öğretemedikleri, yaratıcı bir sezgi gücü idi; Upanişadlarda rastladığım bir sözle, "Ruhum bütün dünyadadır" sözü ile belki (yarım yamalak da olsa) açıklanabilecek bir şey.

Simyacılar bilim karşısında çocuklaşmayı yeğlediler. Çocuğun yüreği temizdir ve ünlü simyacı Nicolas Valois, "Yüreğin temizliği yitirilirken bilim de yiter gider" demiş. Anlamak, yapabilmek demektir ve onlar altını, kendilerini anlamak için yapmak istediler. "Altın ölümsüzlüktür, ancak ruhun arıklığı ile elde edilir." Böyle demişti Basil Valentin Eliade. Zincefre, hacer-i zeybak tanrılara dönüşür. Simya özlere yönelik bir sanattır. Zamanı yenmeden başarılamaz. Zamanın olmadığını bil! Şamaşın gizini başka nasıl anlayabilirsin? Mandala sadece bir dairedir, bütün tılsım bunda. Simyasal evren, hem öznel, hem nesneldir; hem düşsel, hem gerçek. Ta başından beri yalnızlık korkusu çektik. Yalnızlık, insanı güçlendirdiği ölçüde yararlıdır. Bir kezlik varoluşu anlayana ne mutlu! Öznel zaman her şeyi varoluş anları ile ölçer. Bu anlar eşdeğerli değildir. İnsan altını bulsaydı kendini yok edecekti. Cabir ibn Hayyan ile Zosime, başarıya erer ermez bütün uygarlıklarını yaktılar, gizlerini yok ettiler. El Safadi, "Ben buldum, vazgeçtim, bulup da vazgeçmeyene lânet olsun!" dedi. Mafatih al-ulûm, ruhu madde ile, maddeyi ruhla kurtarmanın, zamanı yenmeğe bağlı olduğunu öğretiyordu. Onu bir daha okumadım. Suyla ateşin, söz ile sayının birliğini özümsedikten sonra, çıkarcılık altınına lânet ettim. Önce birlikteydik, sonra tek tek olduk, sonra gene birlikte. Mağarada, doyduktan sonra uyumamızda analara korku salan. Açlık kutsaldır, onu bilen bütün gereksе-

melerden kurtulur. Bu ne kolaydır! Bendeki Ben'i bulup ondan vazgeçebilmekle elde edilen büyük güç. Simyacılar düşle gerçeğin bir bütün olduğunu tanıtlamak istiyorlardı. Altını bulunca sustular. Söz ortadan kalkmıştı. Eşyanın ötesindeki, arkasındaki, değil, kendisi. Ve insan, ilk kez, madde gibi yaratıcı kıldı kendini. Hiçbir dinin veremediği bir yaratıcılık. Değişmeye boyun eğen, değiştirmeye başlıyordu. Nasıl bir istenç gücü bu! Al sana, işte yağmur da, ağaç gibi yerden yukarı çıkıyor. Taş, sadece öpülmekle yonut oldu. Sözcük, "Ben düşünce değilim, şiirim" diye bağırıyordu. Kimse ekmeğini başkasından almıyordu artık, hava gibi soluğumuza koşuyordu o, ciğerimiz ne kadar gereksiyorsa. Toplumu baştan kuracağım. Köle edilen ruh, baylığını duyuruyordu. Artık altın zenginin değildi, insan zenginlikti. Genceli Nizamî, "altını servet için biriktirmeyin, size felâket getirir, onu süs eşyası yapın!" demişti. Benim düşümün bir anlık gerçeğe taşması.

Sonra, o düş-gerçeği, bir daha görebilmek umudu ile yıllar yılı bekledim. Artık zaman durmuştu. Bu bana dışardan mı verilecekti, yoksa bendeki Ben'den mi bekliyordum onu? İkisi de aldanmadır bunların. Hazıra konmaktır. Oysa hiçbir şey hazır olarak verilmez. Kalk, çorbanı pişir! Bunu kavrayıncaya kadar çok işkence çektim. Ya kendimi dinliyor ve cehenneme düşüyordum, ya da toprağı ve göğü konuşturmak istiyor ve hastalanıyordum. Saltık yalnızlığı anladım. Başkaları kadar, Ben'in de uzak olduğu durum. Yoğun düşünce, sözler gibi yabancı kalıyordu bu yalnızlığa. Öyle anlarda kendimi zaman dışı saymakla oyalıyordum. Gözlerimi kapıyordum, ama kurtulamıyordum. Eyüp'ü yiyen kurtları gördüm. Yalnızca sabır mıydı bana düşen? Ekmek mi istiyordum? Ölümü bekleyen ve bundan korkup sinmiş bir yaşlı adamın, bir deprem gecesi, sevinçten gözleri parlayarak, "Yoksa dünya batıyor mu?" dediğini ansıyordum. Yalnız başına ölmek istemiyor, tümden yitmemizi özlüyordu. Ölüm karşısındaki yalnızlıktan kurtulma tutkusu. Oysa yalnızlıkların en dayanılırıdır ölüm karşısındaki yalnızlık. Darağacına giden birini görmüştüm, kendisine söylenen dinsel sözleri anlamıyor, dinlemiyordu, yalnız kalmak istediği belli idi ölümle. Ölümden önce acı verecek bir şey kalmayınca yaşam kurur, duyular beni bırakır, duygular algı-

yı boşaltır. Ben'in benden olmadığını kaç kez düşünmüşümdür.Sözcüklerse usumu zehirleyen arılardı. Onları yeniden yaratmakta kurtuluşumu aradığımı unutmam. Kurtuluş, yaratma'dan başka bir şey değildi. Gizil güç! İnsanı doğuran sensin.

Altın külçe düşü, yıllar sonra yepyeni bir biçimde, ama bu kez usumda beni yakaladı. Yaşlanmıştım, ne geçmişe ilişkin bir anım, ne geleceğe dönük bir tasarım kalmıştı beni oyalayacak, bana güç katan. Az ve güç uyuyordum, çünkü uykuya geçmişle ve gelecekle girilir. Gözlerimi kapayınca, sadece kadın vücudunu düşünebiliyordum. Ne inanılmaz bir varlıktı o! Çeşitli işlevler yüklenen organları ile sadece cinselliği yaratıyordu ve bu yüzden sürekli şaşırtıcı idi. Yeni erinlemiş bir delikanlıydım sanki; çıplak kadın, göz kapaklarımın içini dolduruyordu. Hattâ gözlerimi açtığımda da bu imge bir süre daha canlılığını koruyordu. Saçlar, yüz, boyun, omuzlar, göğüsler, karın, kollar, bacaklar... ama bütün bunlardan, düşle gerçek arası bir şey daha varlaşıyordu. Belki kadının da bilmediği bir şeydi bu. Öyle ki, siz bu şeyi seçince, insan yitip gidiyordu. Hattâ cinsel organ bile sadece öğelerinden biri idi bu cinsellik imgesinin.

Sonra Kadın'a gidiyordum, taşkınlık içinde. İmgeyi bulmak için. Bakışımdan korkuyordu. "Ne istiyorsun? Sende bir gariplik var" diyordu. Konuşma, imgelemimi dağıtıyordu sanki. "Sus!" diyordum, "soyun!" Ağlayarak soyunuyordu. Saçlar, yüz, boyun, omuzlar, göğüsler, karın, kollar, bacaklar... Başlangıçta o imge bir görünüyor, bir yitiyordu. Gözlerimi kapıyordum. Fakat asıl istediğim görmekti, karşımda, dışımda görmek. Bundan haberi yoktu onun. Demek taşıdığı öteki şeyi bilmiyordu. Bilmiyor muydu? Onda olmayan bir şeyi, ötekini ben mi yaratıyordum yoksa? Sevişmenin sonuna doğru, insan-kadın yitiyordu tümden. Tapınmağa başlıyordum. Büyük bir coşku idi bu. Yatağımda gözlerimi kapayınca imgelemimde beliren, işte, dışımda idi. Bir kadında iki varlık. Böylece bengi olanı bulduğumu anlıyordum. Tıpkı altın külçe düşündeki gibi. Oysa bir düş değildi o. Uyanıkken görmüştüm onu. Söylenceyi atlayarak söylene geçmiştim o gün. Bireyken halk olmuştum. Zamansızlıktı gördüğüm, "şimdi"yi yaşadığım için. Yaşam sınırsızdır

Sonra... sonra akarsuyu gördüm. Ama su ile akarsu bir değildi. Belki de suyun anlamı idi akarsu, su değildi. Akıp gidenin akarsu değil, su olduğunu anlayınca gerçeğe dokunur gibi oldum. Bir akarsuya iki kez girilemeyeceğine ilişkin olan söz yanlıştı. Biz su'ya iki kez giremiyor, ama onun gerçeği olan akarsu'da istediğimizce yıkanabiliyorduk. Bengi olanda. Akarsu, dokunamayacağımız, değiştiremeyeceğimiz, dahası göremeyeceğimiz bir varlıktı. Suyun ruhu idi ve uyanıkken görülen bir düş gibi, öteki benliğimizle ilişki kuruyordu. Yansımıyordu, çünkü değişmeyen yansıyamaz. Yaratılır ancak. Bütün yaşamımın "yaratma"dan başka bir şey olmadığını anlıyordum. Sevi, akarsu idi ve ölümsüzdü.

Böylece bütün şeyleri bir bir yaratmağa koyuldum. Artık hiç düş görmüyor, sadece düşler içinde yaşıyordum. Şeylere her dönüş girişimi acı veriyordu bana. Taşlara, bitkilere, hayvanlara yenilmek istediğim çok oldu. Yazık ki, yaratılmış değildim. Yetinemezdim. Altın külçe yitip giderken, usumu da kapmıştı. Simyacıların hangi usla çalıştıklarını artık çok iyi anlıyordum. Ne olmayacak taşlar, ne bulunmaz bitkiler, ne inanılmaz hayvanlar yarattım. Kimse bilmez. Bilmenin bilinmesi olanaksızdır. Zamanın olduğu gibi, uzamın da dilini yok ettim. Eski paralar gibi değiştokuştan kaldırdım onları. Hem geçmişte, hem gelecekte yaşıyordum. Ruhun abecesini öğrendim. Hiçbir yenilik kalmamıştı, yaratılacak olandan başka. Nerede ne olduğunu biliyordum. Çok basitti.

Eksik bırakacağım şiirimi! Onu sen tamamla!

ÇİFTLİKTEKİ GECE

YUKARDA

Uzak bir göğün altındaydı deniz,
Suskunluğun adak testisi,
Kocaman deniz suların altında.
Dipte, maviliklerin oynaştığı,
Küçük bir balığın kanadı gibi yalnız,
Umutsuzluğun bir anlamı kalmadığı,
Kumlara gömülmüş, ya da kayaya takılmış
Çapanın, gemisini bekleyen çapanın
Altında, toprak başlar ya, sonra da
Maden. Az önce çökmüş madenin altında,
Lâmba söndükten sonra yıkılmış tavanın
Ve duvarı tutan kalasın altında
Tek başınaydı yaralı işçi, karanlık
Yok etmiş gözlerini ama
Kendindeydi daha, ufak bir güneş,
Dünyanın en ufak güneşi,
Çocukluk gibi, düşüncesiz kuşlar gibi,
Duydu demir aldığını geminin
Gürültülerle.
Ve yukarda,
Uzak bir göğün altındaydı deniz,
Bulutlar, martılar ve deniz.

BALIKLARIN GÜNEŞİ

Balıkların güneşi yapın beni
Yosunlar arasında parlayayım
Batık bir eski para gibi.

Bulutların ikindi çanı yapın beni
Rüzgârla yedi kez soluklanayım
Asma yaprağının değdiği.

Ağaçların belleği yapın beni
Kuşlarla her gün tükeneyim
Çiğ tanesinden dara gibi.

Gökyüzünün bağcısı yapın beni
Şarabın bayrağını taşıyayım
Yıldızların delik deşik ettiği.

Taş gibi maviye boyayın beni
Zakkumların dibine atın beni
Irmağın güncesine alın beni.

GÖL KIYISINDA

Gün doğuyordu erken erken,
Uyuya kalmış üç martı var gölde,
Dikaçı bir üçgen yapmışlar,
Üç beyaz nokta, kımıltısız.
Bir karabatak ha bire dalıyor,
Sular aydınlandı ya, balıklar uyanır,
Bir bir yukarı çıkarlar, yüzeye.
Dört serçe havalandı yerden,
Görmemişim, bodur çama kondular.
Ortalık öyle sessiz ki, bir karga
Bağırdı, sıkılmış olacak.

ORTA YAŞLI KADIN

Daha çocukluğu bitmeden
Elli yaşına basıverdi bir gün,
Orta yaş dedi, aldırmadı önce,
Ama ne salıncak var sallanacak,
Ne ip, ne kaydırak, aklını başına topladı,
Tombullaştı, evi, kocası, kızı,
Pahalılık, kesilme, unutmalar... derken,
Başladı sallanan bir ağaç gibi düşünmeğe.

PARİS'TEKİ ESKİ BİR EVDE

Gün kavuşurken başlardı acemiliğim,
Baudelaire'in şiiri olmasın bu derdim,
Hadi çık ortaya, konuş Derd'im,
Nasıl olsa giriyoruz geceye.

Dünyada ne güzel düşünler yitti,
Uzak yıldızların ölümü gibi,
Sen, kenti de gökyüzü say ki,
Ko, dönüp dursun habersizce.

Akşam, yaşlı kadınları çağırdı sokak,
Meyhanelere giderlerdi süslü, sarsak,
Dönerler, ölmüş kocaların merdivenlerine tutunarak
Oğullar, kızlar, torunlarsa kim bilir nerde!

Nerde Saint Just, Danton, Robespierre,
Çocuklarımız gibi bırakıp bizi gittiler,
Geceler boyu bunca yıldız düşer,
Nasıl uyansın düşten bu mahalle!

Paris'te eski bir evde oturdum,
Bilmem mi, yalnızken bir tuhaf olurum,
Çileği kokulu İstanbul'da doğmuşum,
Sardalyanın pulları yapışmış elime.

NERDEN NEREYE

Akşam ruhlarımız uçup gitmek ister de,
Bekçilerimiz kuşlar, göğün kiliminde,
Belli, kanatlarımızı karıştırmayalım diye,
Uykularında göz kulak olurlar bize.
Ama kestanelikte çoktan yel değişti.

Nerden nereye! Yaşlanıvermişim,
Kalkmışken o odadan bu odaya geldim,
Ben duvara bakmayı bilmez miyim,
Geceyi döker döker toplayabilirim,
Ama kestanelikte çoktan yel değişti.

Su, yalnız seni tanıdım, bir seni,
Akıp giden su, tanrının da bilmediği,
Yıldızların düşlere girmeleri gibi,
Görmüşümdür eski değirmenleri
Ama kestanelikte çoktan yel değişti.

OĞLUM İDRİS'E UZAKTAN ŞİİR

Elmalar vardır öpmek için,
Yerleri hiç değişmeyen yıldızlar,
Kokular bilirim, yeni doğmuş ten,
Ve sesin ki denizin koylara girişi.

Ama yelken birden açılır gümbürtüyle,
Tekne ve bulut bir artık, kıyı sarnıç boş.
Olur da bir gün yağmur yağar mısın,
Rüzgârın dolar mı bir gün ben?

Geceyi bekletmekten caydım,
Damıtık suyla yıkadım uykuyu,
Kar gibi oldu seni düşlemekten
Sabahı karıştırıyorum.

Ölüm bendeyse yaşıyorum,
Senin otun öylesi taze,
Senin atın öylesi huysuz,
Senin ayakların öylesi tanrı.

Doğduğunda gülümsemiştin,
O gün bugün gökyüzüyümdür,
Yıldız konacak şaşıran dal,
Aya bakarken susan bahçe.

Bak ne yaptım, bir cıgara yaktım,
Bu şiiri yazdım koca elinle,
Ellerin bana öyle gereklidir,
Bilinmedik sokaklara çıkardım.

GELİNLİK KIZIN ÖLÜMÜ

Salâ verilirken kalktık kahveden,
Cumaydı, yılın en beklemiş günü,
Yemeni gibi üstünde tabutun,
Gölge veren ağaçsız bir gökyüzü.
Kızın babası yanımızda, boyu uzun,
Zayıf, ağzında mırıltılar.
On köylü, iki subay, bir tezkereci er,
Sıralandık ahşap mescidin avlusunda,
Namaz kılmadı adam, ağlamıyordu da,
Alnı bir uzun sabrın kabaran gelgiti,
Sürgün duvarı bekleyişin,
Dünyaya çok yakın bir gece gibi.
Aldık cenazeyi sarsmadan, iğreti
Ve hafif, gözlerimiz yerde,
Kayıp bir tayın izini süreriz sanki.
Kapılarda başları çatkılı kadınlar
Sallanıyorlardı sisli giysilerinde
Yüklüğe saklanmış çevreler gibi soluk,
Bölünmüş gibi yılın en katı ekmeği
İmece sofrasında hıçkırığın,
Kim bilir kaç ölümden kalma saçı gibi.
Susmuştu çekirgelerin kabuğu,
Toprak kumruları güneşin,
Ve köpeklerin yediği kemiksiz sabah,
Susmuştu göğün sarnıcı, boş.

Cemaat yürüyordu kaplumbağa gibi,
Mezarlığa doğru yüzyıldan,
Sarısabırların yanından, acelesiz.
Ayrık otu yolmaya gidiyor sanırsın,
Davul vurmaya, ay tutulmuş,
Tarladaki yarılmış toprağı görmeye,
Susuzluğun kirli rengini, ayıbını,
Dağa taşa vurmuş açlığı.
Dayanan dayanır, yağsız bulgular ve ahlat,
Gençleri alır ölüm ilk ağızda,
Sabah yıldızının uğrağı.
Böğürtlensiz mezarlığa vardığımızda,
Bir melek lâle sümbül dikiyordu,
Lâlelerden birini aldı adam,
Girdi kızının mezarına,
Sarıldı, öptü, bıraktı lâleyi sonra,
Kefenin üstüne, uykusuz.
Yedi çocuğu gömülüymüş, söylediler,
Bizi aç bırakan bu toprak
Açlıktan ölenlerle beslenir, dediler.
Dönüşün bir kişi omuzladı tabutu,
Toz toprak içinde vardık kahveye,
Yaşlı adam doğru çeşmeye gitti,
Elini yüzünü yıkadı konuşarak
Kendi kendine, duasız, bir tanrı gibi.

DUVARCININ OĞLU

Çiçeksiz bir zakkumun yanındaydı
Bahçe kapısı akşam saatinin,
İttim bir kanadını, fırlayan kırlangıç,
Cırcır böceğinin havuza düşen sesi.
Temmuzun susturulmuş sevincinde
Kıpkırmızıydı sıcak bahçe,
Konuşmak isteyen sardunyanın kokusu
Yıprattı alnımı çıplak su gibi.
Dipleri göl olmuş portakalları geçtim,
Vardım sundurması karaçam tahtasından,
Komşumun taş duvara dayalı kira evine,
Kuyunun yanında pembe kına çiçeği,
Dalına takılmış bir parça öğle.
Toplayacak baklamız yoktu o saatte.
Mutfak kapısının önünde, tozlu
Papuçlarımı çıkardım, ferah,
Hortumun hâlâ suladığı basamak
Serinletti çıplak ayaklarımı,
Mutfağa girdim ışığında bakırların,
Bir tanrı harlanan ocağı üflüyordu
Sonra oda, odada kutsal yer sofrası,
Akşamın konuk güneşinde çöktüm
Sarnıç serinliğindeki kuşlu mindere.
Ve önümde denizin kabaran eteği gibi
Ay çiçeğinden basma örtü.
Koca siniyi doldurmuş gizemli ekmek,
Orta yerde kapağı kapalı kuşhane,
Payam, Tavas leblebisi, taze sarmısak,

Ve bilgeliğin yüce tuğrası kaşıklar.
Çepeçevre sardık sofrayı,
Ben, duvarcı Avni, eşi, iki çocuğu,
Küçüğü kız, büyüğü haylaz oğlan.
Buldan örtüleri, dipte pirinç karyola.
Keşkek yedik, rakı içtik komşumla,
Sakız gibi olur keşkek buğdayı.
Adam o gün ördüğü duvarı anlattı,
Susmuş bütün işçi öğle vakti sıcaktan,
Bense kitaplarda yazılanları,
Atlasları, Amerika'yı bulanları.
Çocuk köyden mi bıkmıştı ne,
Yoksa bir esin mi doğdu içine,
"Duvarcı olmam" dedi birden.
Annesi dizinde pışpışlarken kızını,
O soyundu, kocaman karyolaya girdi,
Pirinçle karıştı gözünün rengi,
Bizi dinleyerek daldı düşlere.
Uyumuş, neden sonra babası söyledi.
Duvarlarla atlaslar içiçe girmişti.
Geceyi yöneten yasaları nerden bilelim,
Meğer mutfak kapısından gelmiş de haberim yok,
Ben lâmbaya çarpan böceğin çığlığını duydum.
Dışarda, soyağacı bilinmeyen ay çıkmıştı,
Damlara vuruyordu mırıltısı hafiften.
Sundurmanın altında bir ateşböceği,
Keşkeğin buğdayına karışmış bir gece,
Bulutların geçişi ve ağlayan çocuk.

ÇİFTLİKTEKİ GECE

Ot almaya gittikti Kalver çiftliğine,
On araba, ne güzeldi kıyının elma rengi,
İkindiye doğru kızardıkça kızarmış.
Yoksul köylerin sessizliği katıldı
Akşamın dar yolunda bize.
Susup kalmıştık tüylü harupların
Ve kederin çiti boyunca garip.
Derken türkü çağırmaya başladı asker.
Uyanan güzel bir deniz rüzgârı gibi,
Yarım bir sevinç gibi gökyüzünden inen.
Şaşkın bir kuş gibi ardımız sıra koşar.
Gecenin sarnıcına düştü boş bir yıldız,
Çam kozalağı gibi gümbürtüyle,
Atlarımızın kusursuz sessizliğinde,
Yaşlı zeytinlerin altından girdik
Ölmüş ot kokulu çiftliğe, sıcak;
Sonra çözdük hayvanları, bıraktık
Uçsuz bucaksız otlağa karanlıkta.
Arabada, samanların üstünde yattım.
Ya atlar çekip giderse, unutmam,
Uykumda onlarla otladım.
Gözüm ve dudağım şişmişti sabahleyin,
Ağulu otlak sineği ısırmış.
Ağzımda çıtır çıtır saman.
Baktım, kırk adım ötemizde atlar,
Ala ala kırk adım yol almışlar,
Uzun gecenin uykusuz otunda.

ÖLÜMSÜZLÜK ARDINDA GILGAMIŞ

ÖLÜMSÜZLÜK ARDINDA GILGAMIŞ ÜSTÜNE BİR KAÇ SÖZ

"Ölümsüzlük Ardında Gılgamış" adlı şiirim, yıllar önce Gılgamış destanını ilk okuyuşumda doğmuştu içime. Destanın güzelliği değildi bunun nedeni, öyle olsaydı sadece sevmekle yetinirdim onu. Bence bir destan, içerdiği, çözümlenemeyen durumlar, yorumlara yol açıcı karşıtlıklar, konusundan ve zamanından soyutlanabilecek nitelikteki tartışmalı sorunlar ile etkileyebilir bir ozanı.

Destanda beni ilk durduran, Gılgamış'ın, onca eziyete katlandıktan sonra ele geçirdiği gençlik otunu yılanın kapıp kaçması üzerine, ağlamağa başlaması ve o bitkiyi Uruk'un yaşlıları için düşündüğünü söylemesi oldu. Amacı kendi ölümsüzlüğü değil miydi? Gerçekte, Gılgamış'ın, ölümsüzlüğü ele geçirebileceğine inandığı kolay savunulamaz; yolculuğa çıkmadan önce ve döndükten sonra söylediği kimi sözler bunu tanıtlar niteliktedir.

Destanı sonraki okuyuşlarımda, daha başka sorular da çıktı ortaya. Zorba kıralın karşısına yabanıl Enkidu'nun çıkarılması ile, büyük dövüşte yenginin gene Gılgamış'a bırakılması, onda, kendi gücüne olan güvenden ötürü, ölümsüzlüğe erme tutkusunun pekişmesini sağlamak için idiyse, ikisi arasında kurulan dostluğa ne gerek vardı, diye düşünülebilir; ancak ilk ölüm korkusuna, dostu Enkidu'nun ölümü üzerine kapıldığı gözönüne alınırsa, Gılgamış'ın bundan önce, ölümü kendine hiç yakıştırmadığı düşünülebilir. Enkidu, yazgının simgesi mi olmuştu onun için?

Sedir ormanı bekçisi Humbaba'nın öldürülmesinde iki arkadaşın işbirliği etmelerine gelince, burada Uruk'un ağaç gereksemesini bir yana bırakıp, konuyu, ölümsüzlük tutkusunun gelişmesi yönünden sürdürürsek, görülür ki, bu tutku, bir dostun yitirilmesinden kaynaklanmaktadır, oysa tam tersinin ortaya çıkması, demek ölümlülüğün benimsenmesi gerekirdi bu yüzden.

Çelişkiler zincirinin böylece sıralanışı, başka bir deyişle, dostluk-yengi-yenilgi süreci ile, yabanıl-uygar, ölümlü-ölümsüz karşıtlığı arasındaki koşutluk, bende esinleyici bir etki yarattı.

Ayrıca, Gılgamış'ın güneş bahçelerinde Utnapiştim'i (bizde Nuh, ama o ölümsüzlüğe ermiş değildir) araması ile, Odysseus'un Teiresias'ı bulmak için dünyanın sınırlarına, Menelaos'un Radamantos'a katılmak için dünyanın ucundaki cennet çayırına gitmesi arasındaki ve gene Gılgamış'ın elde etmek istediği "bilgi" ile Faust'un ardına düştüğü "bilgi" arasındaki benzerlik, konuyu daha başka kaynaklarla da değerlendirebileceğim umudunu uyandırdı bende. *Odysseia*'dan, az da olsa *Tanrısal Komedya*'dan, ama özellikle *Faust*'tan yararlandım.

Destanı yazmayı hiç düşünmedim, destan üzerine şiir yazmayı kurdum.

GÜNEŞE YAKARI

Erken saatların bahçede gezinen güneşi
Susmuş ruhun gömüsü, tek kavuştağı ağıtın,
Ağaçsız deniz üstündeki yol gösterici, sen,
Yön belirten ışık, geleceği söyleyen çanak,
Anlat bana Gılgamış'ın başından geçenleri.

O ki, uykusuz dal dolu akik bir sağrak,
Lâcivert taşından bir kap, evcil yağ dolu,
Saçı sunmuştu sana, ilk ağlayışında,
O ki, üçte bir insan, üçte iki tanrı,
Renkli sedire uzandı artık, yatacak.

Yüce kıral Gılgamış, Uruk'un baş duvarcısı,
Bilge tanrıça Ninsun'un oğlu, hangi esinle
Aradı ölümsüzlüğü ağzında ırmakların,
Sen, dağı ovaya yıkan, geçmişteki gelecek,
Anlat bana onun ikinci kez ağlayışını.

Yiğitler de, erenler de Ay'a benzerler,
Gittikçe büyür, ışır, solup gider sonra,
Sürülerle yıldız geçer omuz başından,
Her şeyi bilendi o, gizleri görürdü,
Yüreğin sesi tohumsuz yağmura döner.

Ekip biçme, sıcak soğuk bitmez durdukça dünya,
Gece, başını kanadının altına koydu mu,
Susar otların altındaki gizemli çıtırtı,
Sağanağa tutulan güçlü dağ arpası titrer,
Ölümlü Gılgamış'ın dönüşünü anlat bana.

Ve tufan sonrası neden başladı tüm canlılar,
Acı veren yasalar yeniden, onurlu direnç,
Neden başladı insanın taşıl kemikten sabrı,
Kire bulanmış eski ruhlar verildi yeniden,
Oysa kül olan erdemin ödülü kalmalıydı.

UYGAR İLE YABANIL

Bir kıral gökteki yıldız kadar güçlü olursa,
Ne sulanmış bahçe görür kent, ne de tezgâh
Sert ketenlerde kuş sürüleri havalandırır
Kuzeydeki sedir ormanına, uyanan
Kırlangıç mevsimin en güzel rüzgârını uçmaz.
Ve evlere kapanmış korku yakarırdı :
Tanrım, kıral dediğin halkın çobanı olmalı.

Homurdanan arslan ufaldıkça ufalır,
Şöyle tuttu mu kuyruğundan çöl faresi dersin,
Silkeler ölümünü, yeleli baş tuzbuz,
Kente dönerken avaz avaz yükselir gök, sallan,
Karılarını kapar soyluların bu kez,
Bırakmaz ilk geceyi ekin biçmiş sevgiliye,
Eşit bir güç yarat, erinç bağışla bize.

Yaz aylarını gezdiren ışık duyulmaz kışın,
Bir gözde yıldız vardır, ötekinde günah,
Yarılmış incirdeki ısı erimez asmada,
Sağ elin düzeni ayrı, sol elin ayrı,
İki kocaman ağaç bilmelisin : yakın - ırak,
Doğa'nın yasası başkadır, kentin başka,
Yükselen yakarılarla duvarı karıştırma.

Enkidu'yu doğurdu ormanda bildiri,
Elini suya soktu yalın ayak bir tanrıça,
Buğday tanrıçası taradı saçlarını,
Tüylerle kapladı davar tanrısı, kıvır kıvır,
Su başlarına saldı biri ceylanlarla,
Bilmez kenti, haberi yok ekili topraklardan,
Çıplak, otobur, insanın suçsuzu, yaban.

Hem tanrı, hem insan olamaz kimse yüzakıyla,
Sağaltıcı yosmayı saldı ormana kent,
Kimmiş yabanıl hayvanlarla gezen bu damsız er,
Bakıştılar bir pınar başında iki gün,
Kadın göğsünü açtı ve üzerine çağırdı,
Ekti biçti adam altı gün yedi gece,
Ama ne ceylan kalmıştı ne geyik, döndüğünde.

Güçsüzdü artık av tuzaklarını bozan,
Yozmuştu, yüreğinde insana özgü duygular,
Çoban çadırlarına çekti kadın onu,
"Ekmeği çiğne" dedi, "yaşamın kabuğudur bu,
Şarap iç, şarap ülkenin soyağacıdır."
Ve giysisinden yırtıp tüylü kasları giydirdi,
"Gılgamış'la dövüşe git, donandır kenti."

Tapınaklı pazar yeri Uruk'a vardığında,
Bir sokak ortasında durdu, silip vakti,
Buldu Gılgamış dengini, gece halkındır artık,
Ayağını uzatıp kıralı önledi,
Boğalarca bir döğüş önce, yıkılır kapılar,
Korku gün doğarkene ve düzen solurdu,
Ama kurdular orman yolculuğuna giden dostluğu.

Düş müydü gün doğmalarımız göze görünmeden,
Yüreğimiz bomboş göğü zaman mezarlığının,
İki mızrak saplanmış şarap tulumlarımızdan,
Kadına yakılar hazırlatan horlanmış kuşku,
Çiğ etleri gibi kervan sofralarının gizli,
Üzüntü kokar bekleyiş kumulunda yağmurlar,
Çorak gecenin damında korku yıldönümleri.

ORMAN İLE DÜZEN

Düş gönderen dağ, yüreğin tutkular kazancısı,
Başı yukarda, açlıktan çılgına dönmüş arslan,
Rüzgârı aramak yanlıştır, gökyüzünde cansız
Kavuşulan ün dünyaya yansımaz, söz ve esin,
İstekle yazgı dişi ayın yüzleri gibidir,
Hem gökten ağırbaşlı çini yıldızları işte,
Hem yeryüzünden bitimsiz simgeyi, fidan daha
Yeşillenirken bilge bahçıvan anlar bu hangi
Yemiştir, sen kendi içindeki cana benzersin.

Dağdaki düzeni değiştirmeğe kalktı kıral,
Küçük bir delilik dünyası olan saçlı insan,
Dedi, ormandaki kötülüğü yok edeceğiz,
Sedir kesilen dumanlı ormanda Humbaba'yı,
Kükreyince değişir yönler, soluğu tutuşur,
Ormanın bekçisidir o, uyumayan Sığırtmaç,
Ve düş gördü yaratık Gılgamış, yorumladı dostu :
Alınyazın değildir düş görmeyen ölümsüzlük,
Sana yalnız kırallık verdi atalar tanrısı.

Sonra Uruk'un törebilimcileri geldiler :
Dersin ki, dağa tırmanmak, boylu sediri kesmek,
Yazılı ad bırakmak isterim pişmiş tuğlaya,
Yürekliliğin uzaklara götürüyor seni,
Kalk, geniş ovalar dön, kulpsuz yıldızlara bak,
Yıkık mevsimlerin yola çıkışlarını sına,
Sabah üzümlerini nasıl yer dişsiz bir kurtçuk,
Günün kızıllığında yıka ölümlü göğsünü,
Bilinen şeyler boş da, bilinmeyen mi gerekli?

Kıral ün ardında, gökkuşaklı kadın düzenci,
Zaman sürerdi ama durmuştu zaman - olmayan,
Sedir ağacı kesilecektir, Enkidu içti,
Yerin eşiğinde acunun bekçisi Humbaba,
Ceylanlar yitmişti, çekildi törebilimciler,
Neye baksan uğursuzluk, çağırıyorsa orman,
Göğün ışığı ağa takılan balık gibidir
Sonsuz bilgi seni nerede ele geçireyim,
Yürür gibiydi Gılgamış tanrının yaşamında,

Uyuyamıyordum, istemiyordum ki hiçbir şey,
Sığırlarımı sayıyordum, pencerelerimi
Durup dururken, neyi bilmem gerekirdi ki hem,
Soruyordum ölülerin listesini hiç yoktan,
Konuşun yanımda, duvarcılar çalışıyor mu,
Bilmiyordum ki kemerlerimi, her şey eskiyor,
Çekiç, bakır para, kandiller, papağan kafesi,
Uyuyamıyordum, uyusam n'olacak, kim anlar,
Anlamıyordum ki hiçbir şey düşündüğüm zaman.

Gece - kuş, gecenin dinginliğini bağışlasın,
Eğreti ırmakta ayaklarımızı yuyalım,
Deme ormanın kapısında elim gücüm yitti,
İnilmez bir kuyu açalım akşam olduğunda,
Ölümü unut, izle beni, işte soylu sedir,
Örtünme geceden akıp gelen uykuyu, bil ki,
Ne yassı ölüm kayığı semtime uğrayacak,
Ne üç katlı kefeni giyeceğim... Ve Sığırtmaç.
Göründü sedirden yapılı sağlam kapısında.

Başını salladı, dikti ölüm gözünü bekçi,
Yedi büyüsünü takınmış, altısı var daha,
Kıralsa yerleri koklayan boğa, nabız bacak.
Baktığımda yüksek surların üstünden görürdüm
Sularda cesetler, sonra atasal yazıtları
Okurdum, beni taşıyan da öyle mi olacak,
İnsanın en uzun boylusu göğe erişemez,
En büyük olanı sarmalayamaz yeryüzünü,
Çivilensin Humbaba'yla vuruşurken öldüğüm.

Düşünürdü yüreğinde uykuyu delen korku,
Işık hızında su baskını, kara şimşek gibi,
Ama yelleri göreve çağırdı tanrı, yörük
Poyrazı, kasırgayı, buzlu, kavuran rüzgârı,
Dağ oğlu Enkidu'yu yüreklendirdi Gılgamış,
Kırk beş okkalık balta, otuz okkalık kılıçlar,
Ve sediri kesti. Bağırdı Humbaba uzaktan :
Korularıma saldıran kim, sedire dokunan?
Sonra ezip geçti dipsiz batağın sazlarını.

Ve insan eylemleri dipsiz konuşma gibidir,
Kemikten sözcükler bırakır tok göğün altında,
Gılgamış çaldı boynuna baltayı Humbaba'nın,
Çaldı Enkidu ikincisini, yıkıldı bekçi,
Acunun bekçisi, tohumun bekçisi ve kargış,
Yolu şaşırmış kuyruklu yıldız gibi titreşir
İki fersah uzaklığa kadar ve yüzünüzü
Ateş kaplasın, içtiğiniz yerden içsin ölüm,
Kesik baş portakal bahçesinde yıldız gibiydi.

İşte bir sarıasma kuşu, ter içinde, uçtu
Poyraza doğru, ardından bir başka kuş, bağırdık,
Duymadı, sayamadık kaç çeşit kanat var, gaga,
Bakakaldık yalnız, yeter sanırdık rüzgârgülü,
Oysa yürüdükçe yönler çoğalır, yeni doğmuş
Çocuklar gibi uzar belli etmeden, bir ırmak
Nasıl biliyorsa yolunu – bilmiyor mu yoksa –
Vardığımız yer, şaşarsın, başladığımız yerdir,
Doyuramaz ormanlar, koyaklar bitimsiz gözü.

ÖLÜM İLE ÖLÜMSÜZLÜK

İşte doğüş yetmedi bize, dostluk, kardeşlik de
Yetmedi, sediri kestik, öldürdük bekçisini,
Üne sana kavuştuk, yetmedi, senin yüzünden
Belki, duygusuz kapı, sen, belki senin yüzünden
Ey tuzakçı, başıma geleceği kestirseydim
Adımı kazdırmazdım taşa, şimdi gel de dinle,
Karanlıkta oturulan evi gördüm düşümde,
Kuşlar gibi kanatlı herkes, ışığı bilen yok,
Gördüm toz evinde yeryüzünün kırallarım,
Hizmetçi tümü, et ve suyu taşıyıp duruyorlar,
Çıkarmışlar taçlarını, artık giymemek üzere.

Kaç gün yattı ölmeden önce Enkidu, on gün mü,
On iki gün mü, önemli değil, ağladı, düşler
Gördü, arkadaşını çağırdı yanma, tuhaf
Şeyler söylendi, kırlardan kopmasına yol açan,
Çiğnenmiş ekmek ve içilmiş şarap üzerine,
Ya da ölümün gerçek olmadığı kurgu gibi,
Çünkü inanamıyordu, kentse oralı değildi,
Belki de çoğalmayan denizdi yaşam,
Şurdan bir dere akmış, öte yanda bir sızıntı,
Ne yağmur değiştirir onu, ne de buharlaşma,
Kim sayabilmiştir ki denizin tanelerini.

Tan vaktinin ilk ışınlarıyla durdu soluğu
Enkidu'nun, hıçkırıklı bir ses yükseldi bu kez,
Şaşkına dönmüş Gılgamış'tan : Sedir ormanında
Sevdiğin keçi yolları, yabanıl eşek, ceylan,
Kırbalarımızla gittiğimiz sevgili Fırat,
Ovanın da, otlakların da tüm yaratıkları,
Ve içesin diye arpa suyu tutan saraylı,
Sabah yıldızı, seni miskle yağlayan yosma,
Şimdi ardından ağıt yakmaktalar, kutsamanın
Parmağı bırak göstersin seni, yakarış ağarsın,
Canı alıkoyan ağır uyku nasıl bastırdı?

Ve böyle ağladı Gılgamış ilk kez, bilmezdi ki,
Döndü durdu sarmalanmış ölünün çevresinde,
Ülkede tüm bakırcıları, kuyumcuları,
Taşçıları çağırdı ve ısmarladı bir yonut,
Göğüs katına lâcivert taşı, gövdeye altın
Konacakmış bol, kim bilir, gören bulan oldu mu,
Sert tahtadan bir masa yaptırdı sonra, bal dolu
Akik bir sağrak, yağ dolu bir kap sundu tanrıya,
Yürüyordu mevsim, yerle gök arasında, uçsuz
Bucaksız, yürüyordu hep o deniz, martılarla,
En güzel giysisi buğdayın, dipten, yürüyordu.

Nasıl durup dinlenebilirim, diyordu, nasıl
Uyuyabilirim, korku kapladı yüreğimi,
Demek ben de böyle olacağım, kardeşim gibi,
Tıpkı böyle, ağır uykuda hep, kurtaramazlar
Beni de, yazık yazık, koca duvarı yapayım,
Sediri keseyim, Humbaba'yı öldüreyim de,
Eli kolu bağlı kalsın yaslı kent öldüğümde,
Ben ölmem, ölemem, gider bulurum tanrıların
Tufandan sonra ölümsüz kıldıkları adamı,
Uzaktaki Utnapiştim'i, ziftli gemi yapan,
Gizi nedir ölümsüzlüğün, yolu yordamı ne?

Tavlasına dönük at gibi sevinçli, ivecen,
Güneşin doğuşu yönünde, kılıcı, baltası,
Keskin ışıma taneleniyor, kıvılcımlanıyordu,
Sürekli bir yankılanma, billurun yansıması,
Dikenlerin, kenger otlarının bittiği yerde,
Demir filizi, inciler, yeraltı ve göküstü,
Kirpikleri titreştiren kuşlar, fil gömütlüğü,
Çok şeyler duymuştu doğan ve batan güneş için,
Donmaya dayanıklı yıldızların gecesinde,
Canlılar ve diriler üstüne bilgiyle dolu
Düş gördü, ama üçte iki düş, üçte bir görü.

Maşu dağının kapıcısı İnsan-Akrep sordu,
Yanakların niçin çökük ve yüzün niçin solmuş,
Bütün kapılarda bu soru ve hep aynı yanıt,
Arkadaşım ölünce korku aldı yüreğimi.
Oysa büyüktü ölümden yüreğindeki korku.
Senin tasarladığını yapmadı kadından doğma
Hiç kimse, hiçbir ölümlü girmemiştir dağa,
On iki fersah karanlık, ışığın damlası yok.
Biliyordum bunları, iç çekip ağlayacağım,
Ölümsüzlüğün gizini öğrenmek için, bırak,
Girmem gerekiyor, dağın kapısını aç bana.

Kim için bu karanlık yol, kim geçer burdan,
Ey yakarışların yıldızı, önümü aydınlat,
Yerle gök arasında saltanat süren ruh varsa,
Ben de dünyanın sınırlarına dek varmalıyım.
Bir fersah yol alınca çevreyi sardı karanlık,
Işık yoktu, göremiyordu önünü ardını.
İki fersah yol alınca karanlık yoğunlaştı,
Işık yoktu, önünü ardını göremiyordu,
Haykırdı acı acı sekiz fersahın sonunda,
Onuncu, on birinci, sayamıyordu ki artık,
Ve birden güneşin ışınları sel gibi aktı.

Unutmayacağım o günleri, hiç değer miydi,
İnsanın imgelemi umutlara kapılırsa,
Özgür olan güç, doğanın damarlarından geçer,
Yakın ve uzak birleşir, ölüm ve ölümsüzlük,
Us'la usdışı birdir, öngörü ve çılgınlık bir,
Beni götürecek kayığı parçaladım, neden,
Taştan şeyler, Urnu yılanları sarılı dümen,
Bütün donanım yok oldu, yüz yirmi direk yonttum
Yeniden ve boyalı halkalar geçirip dedim,
Haydi kayıkçı, davran, yolumuz açıldı artık
Güneşin bahçelerine, direk de, yelken de ben.

Oturmuş bir ağacın altına düşünüyordu,
Canı sıkkındı sanki ölümsüz Utnapiştim'in,
Belki de düşünecek bir şey kalmamıştı, ondan,
Şaştı beni görünce, ne, ölümsüzlük mü, niçin?
Taşları kazıyıp altında yazılar arama,
Süreklilik yoktur, bir söz yok sonsuza geçerli,
Irmakların taşma zamanı sınırlı değil mi,
Ne giz var, ne yokluk, bir bağıntı yalnız, değişen,
Dam üstü gibi dümdüz olur yüzeyi yaşamın,
Suyun altında, istersen, dikenli bir bitki var,
Koparabilirsen geri verir yiten gençliği.

Hep bizden, tanrılardan bilinir başa ne gelse,
Ölümsüzlüğü araması da mı bizden peki,
Akıntıyla derin sulara ulaştı şimdi de,
Dibe daldı, ayağına ağır taşlar bağlayıp,
Kopardı dikenli bitkiyi, kana boyandı su,
Buz gibi kuyuda yıkandı ve dinlendi sonra,
Biz göndermedik yılanı çiçeğin kokusuna,
Kaptığı gibi kaçtı deri değiştirip hayvan,
İkinci kez ağladı kıral, öğrenmişti artık,
Kendim için istemedim, yemin ederim, dedi,
Götürecektim otu Uruk'un yaşlılarına.
Bizi de şaşırttı bu söz, bunca eziyete katlan,
Çölü, dağı aş, yaşlan, neymiş, yaşlılar içinmiş.

Kayıkçı, sağ ol, getirdin beni kentim Uruk'a,
Dilerim kendi yerine esenlikle dönesin,
Çekmediğim acı kalmadı, bilmez misin,
Yürüyen yıldız gibı ınsan, gökyüzü bitmez ki,
Olümsüzlüğü aramışım, lâf, nasıl yaşardım
Aramasam, o ölümsüz denen yaşıyor mu sanki,
Ardışık günleri zaman sanmışım,
Gökgürültüsü şimşekten sonra gelmez ki,
Odanın içiyle dışarısı bir.
Sen duvarıma bak, pişmiş tuğladan değil mi,
Temelin bulunduğu seti incele biraz da,
Üçte biri kent, üçte biri bahçe, üçte biri
Tanrıça Iştar'ın kendisi sayılan alandır,
Sonra da bağlar, tarlalar başlar, kırmızı kuşlar,
Zakkumların içinde saçını tarayan sabah,
Çiçeksiz arpanın hışırtısı gelir sürekli,
Kış günlerine yol gösteren ay şurda dinlenir,
Unutulmuş arabalar sel yaşmaklı çayırda,
Ömrün en mavi göğünü aralık ayı boyar.

TANIDIK DÜNYA

Resimler : Abidin Dino

Yaprak sabahın ucunda
Toprağa inen arı
Bunca değişme, sayısızlık,
Bunca ölüm ağacı.

DEĞİŞTİRMELER

1

Dönebilir miydik soluk güllerle,
Nemli göklerindeyken mevsim,
Adanacak gün yitiverdi böyle.

Yolda arpalar gibi döküldükçe,
Tartıya kalmaz sözcüklerim,
Dönebilir miydik soluk güllerle!

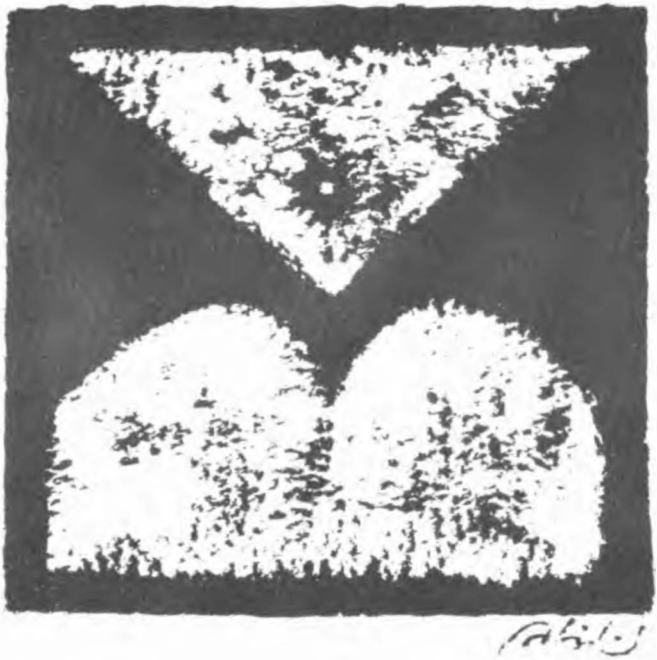
Ayrık gibi sürer geçmiş gelende,
Ben yağmurun kum saatiyim,
Adanacak gün yitiverdi böyle.

Testide şarap köpürürcesine,
Arınacak nem kaldı benim,
Dönebilir miydik soluk güllerle!

Nice göğün düşüp öldüğü yerde,
Taşın ilkçağıdır yüreğim,
Adanacak gün yitiverdi böyle.

Çıtırtılarla bölünüyor gece,
Kuru böcekten bir değişim,
Dönebilir miydik yaban güllerle!

Adanacak gün yitiverdi böyle.

2

Toprağın ne güzel güniydi!
Bir el gibi ibrişim sepetinde,
Sabrımızın büyülediği.

Yaşlı rüzgârların değdiği
Buzul sonu taşlardan belleğinde
Toprağın ne güzel güniydi!

Uzağa dalmış bir tay gibi
Yüreği titreten kokulu öğle,
Sabrımızın büyülediği.

Göğün camı gibi eğreti,
Salınmış arıların gelgitine,
Toprağın ne güzel güniydi!

Sessizliğin sahipsiz kenti,
Yalnızlık da yitiveriyor, düş de,
Sabrımızın büyülediği.

Kuşların telaşından belli,
Geç kaldık, ay yaprakları içinde,
Toprağın en güzel güniydi.

Gecemizin büyülediği.

3

Hep öğle vaktiydi, bezdim ölümden
Ekimde sokak boyanırmış,
Sabahleyin tüten çayın renginden.

Kırlangıç sana bakardı, baksana,
Gök de şarap gibi ağırmış,
Melekler tortullanır sarnıcında.

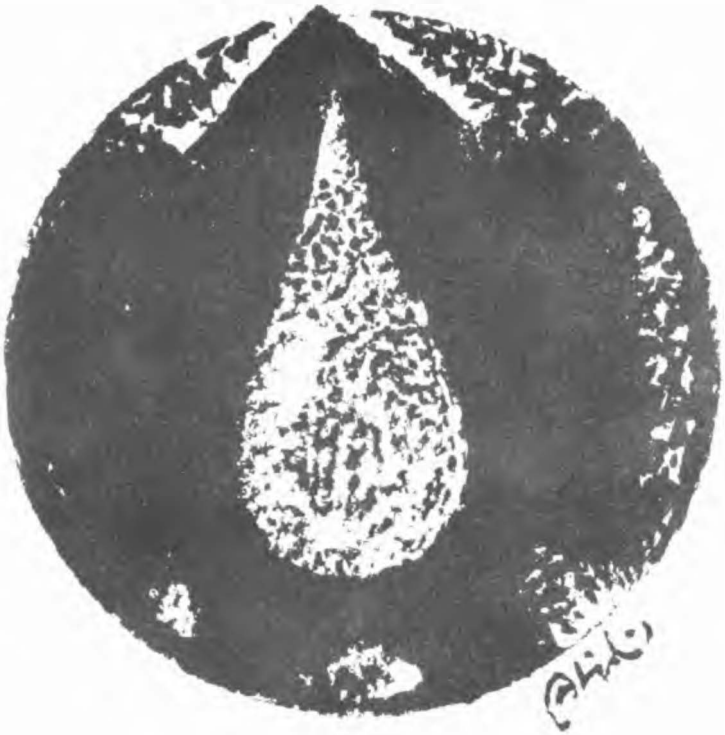
Uyanma saatinin tırtılıydı,
Mevsimler yalvaçsız kalırmış,
Tapınaklar gibi lodosa karşı.

Konuşurdu kapıda çalgıcılar,
Bellek unutup aralanırmış,
Yağarken gözlerimiz önünde kar.

Havalanır aydan kuş sürüleri,
Soyağacı aya varırmış,
Tiz çekirgelerin çığlığı gibi.

Rüzgârlar beni bekliyor, kalamam,
Yüzyıl tunç rengini alırmış.
Sarıasma kuşunu unutmazsam.

Unutmayı bir hatırlasam!

4

Konuğumuz kalmadı, güne doğru
Buğulu ırmak sularının
Mora boyanması gibi bir şey bu.

Pencerede öğlenin ayak sesi,
Yanma hiçbir şey almadın,
Portakal bahçesinde yıldız gibi.

Bulgurumuz kalmadı, zenginiz de,
En yeni sözcüğü ağacın,
Yeniden öğreneceğimiz dilde.

İkindiyi bilirsin, boş sarnıcı.
Çınlama gibi tek kaldığın,
Unutulmuş dalgınlığın uğrağı.

Bunluğumuz kalmadı, rüzgârlarla
Dolaştık durduk sormaksızın,
Karanlık içinde karanlıklara.

Ve sessizliğin içinde sessizliği
Denedin, hem uzak, hem yakın,
Sessizlik daha sessizdir şimdi.

Belleğimizin tek bildiği.

5

Anıdan başka nesi olur ki tanrının,
Düşlemişti bir dünya düşünmeği,
Özyaşam öyküsüyle karıştırmaksızın.

Kaçardı coşkun sabah yemişleri gibi,
Kedilerin ürküttüğü yıldızlar,
Nic'oldu, ayışığından ne kalmıştır ki!

Yazgı çoğuldur, hep izdüşüm olur çıkar,
Gün başlıyordu söylenler içinde,
Belleğimin avunusuz göğü ağar.

Nedenini bilmiyorum, yoktu belki de,
Çıplak ayak gibiydi alışkanlık,
Uyuyan kırlangıç gibi, uyanan öğle.

O kadar şey vardı ki oysa, bakamadık,
Dünya gözüyle, neresi burası,
Sağduyunun anlamı gibi karanlık.

Benzetmişler mi, bulmuşlar mı ki bunları,
Duyularım yoktu ki algılayım,
Vazgeçtim, eğreti öngörümün kalkanı.

Kapıları açıp kaparken varım.

6

Deniz kızlarını beklerken,
Güneş yağmuru başladı denizde,
Akkor sanrıların töreni.

Nedir anlığımızdan geçen,
Sayıları da bilmem, nesneyi de,
Kokuların ayak sesleri.

Tanıdık bu dünya bir yerden,
Gözlerimi açıp kaparken mi ne,
Aklıma bir şey gelmişken mi!

Evcilleşmiş gün, suçlusun sen,
Bu yürümeyen öğlenin yedeğe
Aldığı usavurma gibi.

Deniz kızlarını beklerken,
İşte, tözün simgesi başlar gene,
Bir söz uçarılığındaki.

Nar gibi ikiye bölünen
Ruh eğer sürekli bakışık ise,
Yiter tanrıların töreni.

Yiteriz olduğumuz yerde.

7

Denizle karayı yanyana bulduk
Kuş sesi gibiydi tamayın komşuluğu
İğde kokarak dökülmesi yıldızların,

Sonra yağmurlar başladı ve soğuk
Taşlar topladık ama çekülümüz yoktu
Çatıyı kurmaya, yıkılmış bir duvarın

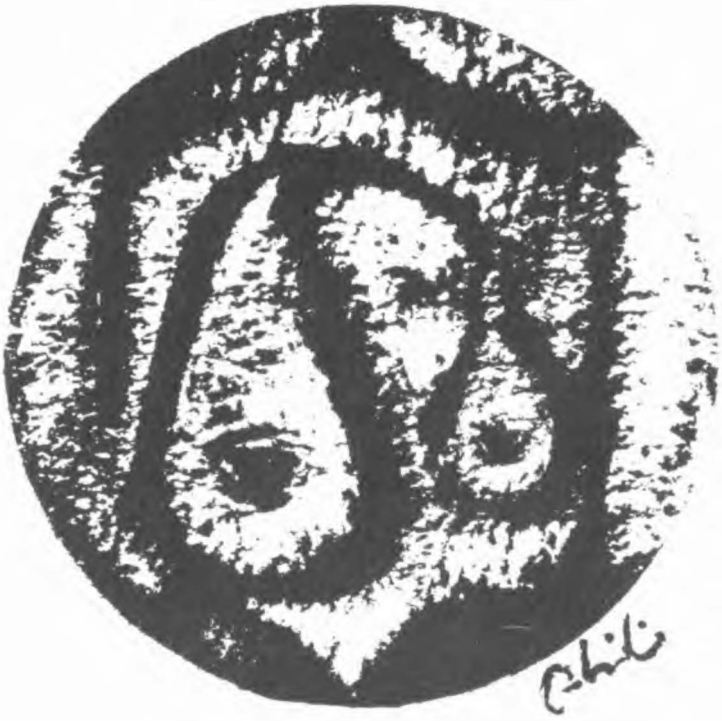
Dibinde üşüyerek çoluk çocuk
Sanki düşsel ayçiçeğinin varoluşu
Gibi dünyaya varacak güneşe yakın

Her şey bildiğinceydi, bir suskunluk
Ve acı çekmenin bilinmedik uğuru
Bildik bir totem gibi göğsünde sabahın

Diker karşımıza gözleri oyuk
Ve ayakları delinmiş Oidipus'u
Her akşam aynı töreni başka bir avın,

Çünkü doğada suç yoktur ve ufuk
Yalnızca ulu insan için kan kokusu
İle bulanır peşin verilmiş cezanın.

Çalışmanın tapınağına gir ve arın.

8

Bir balığın gözetlediği dünya
Resim gibi akılda kalan
Ağırbaşlı göğün altında,

Unutuşun kıyılarını gördük
Tok umarsızlığı paylaşan
Ağıtlar gibi bölük pörçük.

Yelden ağırlıksız kelebeklerle
Bir ermiş gibi kanatlanan
Tüm beklentilerim nerdeyse,

Kavak yaprağınca yalazlanarak
Göz sessizliğinde uzaktan
Yüreğin zamanı doğacak,

Ve sonra yaz öğlesi yaprağının
Kutsal rüzgârları taşıyan
Övünüsüz sabrına yakın,

Benim sözcüklerim, kulaklarında
Böcek sesleri ile ağan
Bilinmeyenin doruğuna.

O mudur, ben miyim konuşan.

9

Kan kardeşim değildir yazgı
Kömürsüz şafakları aşındırdım
Koyu kan rengindeki yazgı.

Gördüm acılığın tamaylarını
Saklanmış defneydi umarsızlığım
Kan kardeşim değildir yazgı.

Esrik yüreğin adımları
Sulara çarpan bir geceydi kanım
Koyu kan rengindeki yazgı.

Buldum giderayak tarlayı
Savrulmuş arpam, yulafım, buğdayım
Kan kardeşim değildir yazgı.

Sabahın uyandırmadığı
Gökteki fitilli lambayı kıstım
Koyu kan rengindeki yazgı.

Geçtim yürüyerek azmağı
Karanlığı elimle yoklayayım
Kan kardeşim değildir yazgı.

Bulayım kendi ışığımı.

Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine
ÇEŞİTLEMELER

I

Atımla yola çıkıyoruz seherde
Sabah, büyük bir kuş uyanıyor,
Ağırlaşmış ay gibi susuyorum,
Yaşı bilinmeyen yağmur önümde,
Bin yıl ötedeki ufak çiçekler.
Dün gece, dün gece gördüm düşümde
Kömür gözlümden ayrı düşmüşüm
Sevdamın avucunu bastırıyorum geceye
Yağıyor dağlara kar benim için
Güz ağaçları ile karıştırıyorum sisleri
Beni yola bırakan ırmağa dönüp bakıyorum
Uzaklıkların sınanmış bıçağı
Bir şey demek gelmiyor içimden
Kanımın buğdayını savuruyorum.
Atımla, atımla yola çıktım seherde
Lale sümbüller içinde hüma kuşları ötüyor,
Avcılar yolu tutmuşlar dağlara erken erken,
Dar sokaklardan geçiyorlar,
Sağlarına sollarına gümüşlü hamayıl asmışlar
Al atlarının,
Mücevherli tüfekler asmışlar omuzlarına,
Yeterince şarapları var günbatımı için
İnsan gibi bakan kartalları gördüklerinde.

II

Kısmetse bu akşam Eğrikol'da yatarız,
Yürümeyen geleceği üzüntümün,
Uzaklara kar gibi yağıyor bilmediğim yıllar,
Saklanmış sabahın akpak anısı.
Bir kuyu görmüştüm orda, ağzı kapalı,
Geçmişin fazlalığını sınadı yüreğim,
Güzeller suyundan içip kanarmış.
Dizimde derman kalmamıştı, çöktüm oturdum,
Ağzı kapalı kuyuya baktım, akşamın başkenti,
Konuşmaya başlamamış bir buzağı gibi,
Yazmalar gibi alaca bulaca baktım,
Bir söğüt, bir söğüt de baktı benimle,
Kuşların arasında dal konuşuyordu.
Kırılmamış taş gibiydi gün,
Karanlık toprağı karıştırıyordu,
Gizdi soyluluk veren yaşama.
Hiç güzel sevmedik mi yalan dünyada.
Gelinin ibrişimdi saçı, sustum kaldım,
Yatmadı benimle unutmam, ay toprağa değiyordu,
Üstüne dört libas giymişti
Bir kara, bir yeşil, bir al, bir beyaz,
Göğsünde dört nişan gördüm
Bir elma, bir ayva, bir nar, bir kiraz,
Cerenlerin yolundan koştu gitti.

III

Iraktır derler Kefendiz'in yolunu,
Yaşlanmış bir yağmur gibi kararıyorum,
Kısmetse bu gece Kefendiz'de yatarız
Akşam, uyardığım yolların kutsallığı,
Doğunun sütündeki haşhaş, amansız ot.
Al benekli keten giyer kızları,
Kar gibi parlaşırlar çiçeklerin sessizliğinde
Filiz veren söğütlerin yanında türkü söylerler,
Sevdamın şamdanı yanar gözlerinin ucunda,
Bakışımın iki avucunda yunar kederim.
Al yeşil konakları var, al çuhalı
Yiğitler iner ufacık meşeli yollara,
Uçar beyaz kazlar, gergin kumrular konar
İnci mercandan dallara,
Mevsimidir büyüyen taşın, arada bir öten
Badem ağacının, büyülerle uyutulmuş toprakta.
Ah elin ve gökyüzünün çaresizliği...
Çok çekti gönlüm, gönlüm, ayrılıktan küçük bir kuş,
Uzaklıkların kırağı düşmüş camı,
Sevdaya düşen yorulmaz derler.
Yedi türlü çiçek vardı başında
Dökmüş ince bele tel karmakarış.
Akşamdan soyunup girdim koynuna
Seher yıldızını gördüm, ülkeri gördüm,
Garipçe garipçe öten ibibik uyandırdı beni
Tekir'e gidecektim, ağır yağmurla yanyana,
Suyu dalgalı köprüden geçip.

IV

Gençliğimin karını serpiyorum ocağa,
Atımla Kırım'ı aştıktan sonra
Boynuna bırakırım dizgini düşsün,
Aksu'yun köprüsünü geçerim konuşkan bir arı ile,
Yağmur yağarken hendeğe, soyluluk getiren tan,
Şebboyların içinde saçını tarar havai sabah,
Ulu kuşlar semah kurar yukarda,
Orman ve cırcırla büyümüş çılgınlık.
Güneşin kara dikenleri bölüyor yorgunluğumu,
Akarsuyun tüyleri birikmiş sesini incelten acıma,
Kuş sürüleriyle türkü çağrıyor yaşamın egemen otu.
Kısmetimiz varsa bu gece Maraş'ta yatarız,
Bir han gördüm üç yüz altmış kapılı,
Kimini açtık, kimini ördük, çekik kaşlı yıldız,
Altın kafeslerde öter bülbülleri düşümdeki zamandan,
Tazıları gökboncukludur, seslenelim diye gök,
Yeşil ördek yayılmıştır çemenin şaşkın seline.
Bir buğday benizli, zülfü dolaşık
Gitme kal dedi, oyaladı beni ateşböceği evinde,
Perdelerin çiçeklerini topluyordu elma ağacı,
Saçındaki gülü koparmıştı bahçe.
Şarabı çam testilerden içtikti, dokunulmamış gün,
Toros'tan göç ediyor gibi,
Sonra batı rüzgârı girdi uykumuza,
Güvercinler girdi, kuğu kuşları, turnalar,
Uyuyup uykuya kanamaz oldum,
Uyandım ağladım,
Sarhoştum daha.

V

Maraş'tan ötesi uzak bir yoldur
Tatar deresinde dizgini bırakacaksın,
Leylekten büyük taraklı kuş, kızıl renkli göçmen,
Sessiz kargalar, başı yelpazeli çavuşkuşu
Ve hışırtıların bekleyişi, geleceği olmayan karanlıkta.
Çiçek açar sonra kar, ayrılığa eklenmiş kar,
Yolu ikiye böler yüreğin acısı, kederin çocukluğu,
İkiye böler yağmuru geceyle yanyana,
Ağaç dolaşır durur yolunu şaşırmış ormanda,
Mevsimidir ayışığındaki taşın, titreyen uzaklığın.
O zaman kanatsız uçan sabahın ardından gideriz,
Yüreğimizle uyandırırız güneşi, kanını döksün.
Öğle namazını Göksun'da kılarız, sisle birlikte,
Bu gece Göksun'da yatalım atım.
Ordan zurnalarla yola çıkılır
Başını döndürüp baktığında, taşkınlığımızın yüreği,
Evlerin tepesi keyifsizlik gibi yeşildir,
Üzüntü kokar başını önüne eğmiş çeşme
Mor damarlı Ceyhun mermerinden.
Herkes bildiği dilde okur duasını.
Dem sürerdim on beşinde bir kızla,
Susmuş kar gibi sürdü gitti anısı.
Bana derler gam yükünü sen götür,
Güz ağacının ve günlerin siyah zeytini
Susuzluğu çeşmenin ve köpeğin,
Irmağın ekmeğindeki çıplak taş,
Bırakılmış bir çağın geçmişteki sesi.
Uyurken yüreğimizi düzeltemeyiz,
Bir bahçe diktim de meyve yitirdim
Vatan tutup bu yerlerde durulmaz.

VI

Elbistan ovasını övmeyen yoktur
Gün gibi açmış kollarını rüzgâra, süzme ceylan,
Yaz getirir ılık ılık havasını tanıdığım zamanın
Yıkanmış asma üzümündeki bülbül gibi
Mor sümbülleri sallar duraklayan sabah,
Yüreğimin yalanını alan bilmediğim sevinç.
Ve ayva dalında eğlenir bir süre
Kanat çırpan turna, tanın beyarısı,
İsmail beyin soğuk sulu yaylasını bilirim,
Şarap kokar selvilere sarılmış gül dalı
Dört adam boyu, sislere dolanmış, yukarda.
Sonra bakarsın ağırbaşlı havuzda titriyor
Mor bulutlar gibi, kuşların aldandığı.
Büyüme zamanıdır gençliğini bilmeyen karıncanın,
Ağustos böceği gibi öter güneş, insan kalan put,
Özgürlüğümün bağıran çiçeği, saygın,
Ot akarsuyun kulağına fısıldar
Toprağa inmiş yüreğimizin çiçek doruklarını.
Koca Binboğa'da şahin yuvasını görürüz
Göz kamaştırır çiçekleri sabahleyin
Rüzgârı yüreğe çarpan çan sesi gibi.
Ayışığında ejderler iner yıldızlı gözlerle
Koyaklara, binlerce çiçeğin oynadığı...
Gece, gece Binboğa'da yatalım atım.

VII

Öğrek'te dokuturum atımın çulunu,
Nalını som gümüşten döktürürüm,
Önü al önlüklü, yüzü peçeli sevgiliyi görürüm,
Öpülecek kokulacak çağıdır şimdi,
Vaktinde derilmeyen tomurcuk gül yaprak olur.
Kazdı durdu bahçemizi bunca yıl acı,
Umutsuzluğumuz insan kalmak içindi,
Bir dal gibi, geleceği olmayan bilinmez için,
İnsan anlamadığını doldurur boşluğa saygı ile.
Öğrek'te iniş seli düz ovayı bürümüştür
Kuşları daha da kalabalık görünür
Daha kalabalık eşiksiz akşamın loşluğunda.
Taşıdığım ağırlığın tek parça gölü hüzün.
Akşam bitmeden gizi bilinmez gece başlar
Gece bitmeden gün, yoldadırlar hep,
Yürür giderler ummadıkları yerlere.
Kapılarını bulamayan arılar gibi dolaştım,
Sapkınlığında geleceği beklemeyen ölümün,
Ne olduğunu bilmeyen bir sazlık gibiydim,
Kış yeşilini sınadım kaç kez yüreğimde.
Nerdeee benim gençliğim
Al yeşil hırkalar giyerdim
Çengi çalgıya gümüş para atardım...
Atım bu gece Öğrek'te yatalım.

VIII

Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm,
Daracık daracık bir yerim de yok.
Akşam geçiyor yaban arısını iterek,
Yüreğimin toprak yığını kuşlarla hafifliyor,
Acı, sıcak çorbasını arıyor tenceremde,
Ağlayayım diye bir cam,
Camın mendiline silinen yağmur,
Bu ılık yaz yağmuru yeşertir yüreği
Yapraktan önce kız memelerine değer.
Yüzümüzü yıkadığımız akşamın esintisinde
Rüzgârın kederli arabası oyalar bizi,
Pencerenin lambasını söndürmüştür batan güneş,
Sel gibi kurumuştur gün, geceye yürüyen dal,
Varırız atım, tokmağını çalarız
Ayışığında kuzulu kapının, sisle yanyana.
Selvi yuvarlayıp durur yıldızları tıngır mıngır,
Ayın kınalı elleri sevgilimin yüzüne değer.
Konuşan kuşlar götürürüz ona saydam gagalı,
Görülmedik yemekler, Fizan tarakları,
İpek mahreme, çift yanlı fildişi ayna...
Atım sende küheylanlık varsa
Gece yâr koynunda yatarız atım.

IX

Ayrılık acı
Mektubu okuyamıyorum
Gün mü, gece mi belli değil
Gelmeyeceğini yazmış olmalı.

X

Sevgilim beni bu bahçeye getirmişti
Yağmurlar yağmış, rüzgârlar esmişti
Şarap içmiştik yanyana
Küpeler kulakta mum gibi yanar.

XI

Kuşlar seslerini bulmak için
Bahçelere koşuyorlar
O kadar yer gördüm ki
İçim sızlıyor unuttukça

XII

Pervaneyi öptü sevdi
Yanık bir türkü söyletti ona
Bense akşamın koca denizine doğru
İndim, yüreğim yanık.

SU AKAR ÇAĞLAMADAN

TANYERİNİN ÇİFTLİĞİ

Kovanından arı çıktı
Masmavi atlas üstünde altın tas,
Özgürlüğün için bu acı.

Kovanından arı çıktı
Karanlık ayla yanyana bir elmas
Dolandı hanyayı konyayı.

Kovanından arı çıktı
Sapsarı çıktı.

HARMANA GİDEN BÖCEK

Sarp kaya yüzünde sarı saman savrulur,
İşte, insan olmak şuracıkta,
Gökyüzü ile duruvermek.

Mavi tarla üstünde ak güvercin yürür,
İşte, varlık ve anlam yanyana,
Yıpranmamış denizde dernek.

Güneş çiçeği kokluyordu,
Gün martı ile uçuyordu.

BOŞLUĞUN GEÇMESİ EVİN ÜSTÜNDEN

Mavi yeşim taşından kubbe,
Tavşan ne diye bizden kaçıyor
Güneşe çıkıyor ölümler lamba ile?

Tükenmiş geleceğin fazlalığı,
Gidiyoruz nasılsak öyle,
Çözmeden yüreğin gizini.

Belki hiçbir şey değişmedi,
Düş de, gerçek de.

DARDIR YAŞAM

Güneş oturmuş ağacın dibinde
Gün bitmek bilmiyordu
Öğlenin yıkanmış eşiği.

Derken bir yağmur yağdı ki
Ölmüşüm çiçek şamdanları içinde
Sular akşamın ayağına düştü.

Uykuda büyülerin yaz fıçıları,
Göğsünün kokusunu elliyorum.

DÜŞÜMDEKİ ZAMANIN KORULUĞU

Kuşların neşeli uykusu
Yaprağın batısından da aydınlık
Uykularda güneş kanamaz.

Çiçeklerin sessizliğinde uyunmaz
İnsanoğlu ışığı andırır
Tanrının gözündedir dili.

Bundandır ölümlerin sessizliği
Arada bir susan kış toprağı.

AĞACA ÇIKAN KIŞ

Yel geçiyor taşın içinden
Yaprağın yıkılışını vınlayan böcek
Gene de çakıp duruyor fener.

Yönünü yitirmiş kış çanı
Dört kayık saldım Mısır hurmasına
Tütsümdür benim bu acı.

Tanıdığım karanlığın egemen otu
Boşluğu çamla doğrultan ölüm.

GÜNEŞTE

YOLCULUK

İşte gene yollara düştüm
Hem yalnızım, hem değilim.

MARTILAR

Geçen yılki martılar ölmüş
Bu yılkiler yeni, yepyeni
Zamanın nerde olduğunu bilmiyoruz.

Belki onu denizden çekiyoruz
Saban güdüyoruz ay gibi
Yaşamı ve ölümü doğuran düş.

Geçen yılki martılar ölmüş
Denizlerin varsıl yüklemi
Ah düşünmeden biliyoruz.

Belki onu denizden çekiyoruz
Ağ değil ellerimizdeki
Daha derini, en derini.

ELMAS DORUK

Gece yarısı durdu ay, yıldızlar, uyku.
Ölü, zamanın adılını mırıldanıyordu
Hiç bilmediği yabanıl bir dille,
Ay gibi karanlıkta dinliyorduk bizse,
Neden hep sonumuza doğru benziyoruz,
Madem aramaya çıkmış tohum bu
Ölüyü saklıyoruz evde.

Bu ölü açık denizdeydi, kılıç gibi,
Başlamanın hiç bilmediğimiz istenci,
Bilgeliğin altın kemeri başımıza değdikçe
Her sabah her akşam görünür gözümüze
Yaşlı bir kıral gibi sağma soluna bakan
Zamanın duvara yazılmış ikiz resmi,
Ölüyü saklıyoruz evde.

Bir ölü gerekli her eve
Dalmış parmaklarının kalenderliğine,
Hiç bilinmez ki öldüğümüz
Bu yağmur hem gece yağar hem gündüz,
Söndürüp camlara damlayan ayı
Gündüzle gece yanyana iner denize,
Ölüyü saklıyoruz evde.

DEĞİŞİM

Gündüzler ve geceler vardır
Gündüzün ve geceleyin gördüğün
Karışır durur birbirine,

İpek böceği gibi ağır
Ve mırıldanarak gömüldün
Dut ağaçlarının dibine,

Beden kelebek olur kanatlanır
Ve neden sonra böyle bir gün
Uçarız toprağımızın üstünde.

İÇİÇE DÜNYA

Can çekişen güvercini gördün mü,
Kedinin ağzında nefes nefese,
Acı kuşları kendi kendini çoğaltır,
Kanını yıkamayın.

Çocuk ne güzel gülüyor yere düşünce,
Yaşamın hiç canı sıkılmaz,
Ya birdenbire yağmur yağar,
Ya da yüzyıllardan beri kar.

Ölümü hiç görmemiş olan kör de öldü,
Kabuğu açılmış tanın dibinde,
Gagalı kuşlar uçuyordu,
İpini koparmıştı güneş.

İşte gülün yaprağı da böyle içiçe,
Selin dibindeki taş gibi,
Toprağın göreneği belki,
Her yeni ayla doğup ölme.

KUŞLUK VAKTİ

Kuşluk vaktini vurdu şiir,
Ey benim üvey karım,
Zühренin kızlık saltanatı.

Bize ne vakitlerden,
İmgenin doğuşunu gören var mı,
Birlikteliğimiz bilinir.

Öt çekik kaşlı bülbül
Çün gecemiz gündüzümüz bir
Ana rahmimiz, ahretimiz.

Senin yaşındayız biz,
Ey benim kutsal yaşım,
Kuşluk vaktini vuran şiir.

KARDELENLER

Ah ben olmadan görmek isterdim ağacı. Ben olmadan koparmak isterdim göğü. Ben olmadan öpmek denizi. Hiçbir nesne titremeden çıkan ses gibi. Çığlık aramaktır olmayanı.

Kanımızın aydınlığı bir gösterip yolumuzu, bir yitiyor. Rüzgârın uzattığı yönü güdüyorum sonra, gözlerim kapalı. Başaşağı edici kokun yetiyor günahı sevmeye. Küçücük bir böcek destekliyor beni.

Geleceğin şarkıları ruhumu okşuyor; *herkesin eşit olarak payını almadığı hiçbir şeye el süremem.* Gözyaşlarının toprağı her gece yarısı bir sevinç sapı uzatıyor sabrın dudağına.

Yılanların sel baskınını sezmesi gibi, yanılgıların saksılarını yukarı çıkarıyorum, göğün tavanarasına. Yazık, hiç suçum yok, geleceği bilmekten başka. Kış yaklaşıyor böceksiz yaylayı suskunluğunda bırakmaya.

Taşların yerini değiştiriyorum, ya da yağan karı öpüyorum diz çöküp. Ruhumu teslim ediyorum anlamayı aşan erince.

Nama Kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş Kralı Warşama'ya gönderdiği mektupta yazıldığına göre, Eski Mısır'da mavi bal kusan bir şahin vardı. Rahipler bu kutsal kuşun ne ile beslendiğini bir türlü bulamadılar. Belki de hiçbir besin mavi balın yaratılmasında işe yaramıyordu ve şahin bunu biliyordu, kendini yaşamdan daha yüksek bir gerçeğin buyruğuna vermişti. Fakat amacı kendi olan bir çaba da değildi mavi bal. Nitekim Mısır şahini öldüğünde hiçbir rahip bunun farkına varmadı. Ortada mavi bal duruyordu sadece. Mısır şahini ruhunu nesnelleştirmek için yaşamıştı.

Ve buna inanılmadı. Çünkü yaşamda nedensonuç ilişkisi yoktur. Bir köpeğin nedensiz dolaşmasıdır o. Tasa, nehir kıyısında dolaşırken killi topraktan bir parça alıp ona biçim verir. Bir şeyler var Hades ülkesinde bile, içinde can yoksa bile bir ruh var, bir gölge. Sonra Jüpiter'den ona can vermesini ister. Dünyada en güç olan ad vermektir. Bütün adlar uydurmadır ve dil bundan doğmuştur. Ona "*humus*" adı verildi. Düşünen özne, ruhsal düşünme olayı, düşünülmüş olan düşünce içeriği, düşüncenin yöneldiği konu ve ah düşüncenin dile getirildiği deyiş biçimi... Tek başına düşünce, hiçbir zorunlu sınıra rastlanmayan bir bulutsuyu andırır ve ego seçmedikçe hiçbiri yoktur. Dilinden ve anlığından kurtulunca, gerçekliği anladım. Bunu başarmak zordur. Patroklos'un hayaleti Patrokles'e benzer, aralarında sadece "*tasa*" ayrımı vardır. Sen ne dersin?

Bir derviş varmış, deli olup olmadığını bilmiyoruz, kimi gün birinin yolunu çevirir, "*Peki, sen ne dersin?*" diye sorarmış. Boş verip geçmişler başlangıçta; fakat derviş sorusunda direndikçe kasabayı bir düşüncedir almış : Dervişin sorusunu bir yanıtlayan çıkmayacak mı? Ama bunu herkes yalnızken kendi kendine düşünürmüş, başkasına açmaya utanırmış. Bilemedim demenin korkusu. Öyle ki dervişin sorusu ile karşılaşanlar, bunu gizlemeye başlamışlar artık, "*Bana bir şey sormadı*" diyorlarmış kahvede. "*Hele bana sorsun da, bakın nasıl yanıtlarım*" diyenler de çıkmaya başlamış. Fakat zamanla bu sıkıntılı durum bir karabasan olmuş çıkmış. Dervişi öldürmüşler, neyi sorduğunu da unutmuşlar.

Yaşam çok basittir, bütün güçlük bundan kaynaklanıyor. Kişi dolaysız olarak ayırdındadır bunun. Her şeyden önce ellerimizi kullanmalıyız. Bir gün ay bize öteki yüzünü gösterecek ve işte o zaman bütün ruhsal etkiler bilince mal olacak. Yaşanan yerin cehenneme dönmesi değil de nedir bu! Düşünmenin belli bir biçiminde düşünce doğar. İyi ki egoya ulaşan bütün ruhsal etkiler bilince mal olmuyor. Yoksa ne büyük, ne çekilmez bir yük olurdu bu. Soyutla somutu hep birbirine karıştırdım. Kaderin tabletlerini okudum. Artık çıkıp dolaşacağım, konuşmayı unutmak için insan renklerin yasalarını incelemeli.

GÜNDÜZÜN GECEYARISI

Gökyüzü korkunçtur pazar çanını çınlattığında, sevisel işlem imleri döndürür onu doruklardan doruklara, uçurumu yoksul bulmamalısın, bir çift dile getiriştir yalnızlığı arabanın, istediğin kadar düş kur ve yaz gibi yorulmadan toprağı kokla, o güzel karamsar bakışlarını suyun, daha boşluğunu sis doldurmadan bir an, çok küçük bir an dön, seyret bıraktığın yeri, bir yaratıkmış gibi bak ona, bahtlı ya da bahtsız, kemerlerin altından görünen güneşli deniz nasıl susmasını biliyorsa, ona benzeyerek düşün, süreklilik seni yatıştıracaktır belki, bir keçi yonutuna dönüşecektir zaman, çünkü gözucu ile gördük uzaklarda kalan dünyayı ve onun rastgele mevsimlerini ve ezgilerle geçmişe doğru uçan kuşları.

Kuşlar üçüncü zamanda ortaya çıktı
Aşk tebeşir çağında
Ben onu bunu bilmem
Ayın elinde hatmi vardı

Zamanlar yanlış yaratıldı, gölgeleri yeniden dikiyorum kurmak için yeniden ağaçları; rüzgâr nereye gideceğini bilmeden ikindi üzümlerinin oltasında bocalıyor, bu yüzden kelebekler konacak yaprak bulamıyor, ölüm kayaların ellerine sarılıyor, kırağ vurmuş mantar gökyüzünü küçültüyor ve Tanrı'nın uykusuna zehirini akıtıyor, sessizliği duymamak için gözlerini kapayan arı tüm gördüklerine inanmak istiyor, unutuyor iğnesini kullanmayı, içtenliğin yabanlığına şaşıyor ve başını gizlere vuruyor. Ey anlam, karabasan değilsen bizi hatırlama, bilinmezin ışığında uzaklaş bilge karla örtülü kış göklerine! Kurtaracak bir şey bulmak istiyorum, yolun başında olduğumu söyleyen güneş beni dilsiz bırakıyor ve her soru betimlenebilir olana dönüşüyor, tersyüz edilmiş bir giysi gibi yeniden ortaya çıkıyor, dünyayı ilk giyenleri düşündürüyor ve yinelemenin suç ortağı korkusuz pişmanlık kancalanmamış pencere kanadı gibi ölümsüzlüğün camına vuruyor. Uzaklardan başka güvenilecek bir borç yok. Nedensel bağlantıya inanç kör inançtır.

EŞİTLİK

Uyuduk mu eşit oluruz
Ne tutku, ne gurur, ne umut
Üşüyorsan ısıtır seni.
Birçoğu ölüme benzetti,
Belki de rüya görmek, dedi Hamlet.
Ya Don Quijote ne demek istedi :
Ölsen ölünmüyor, yaşasan yaşanmıyor.

KİLİTLİ

Yeryüzü tavanarası gibi
Toz içinde imgelerle suskun
Tümü de kilitlenmiş sandıklara
Balkonda
Evle güvercin bakışıyor.

HEP SONRASI

Akşam sona ermek üzere. Akşam değil.
Sonra? Sonrası gece. Koylar gördüm
Tanınmamış resuller gibi. Ama ben geceyi
Bilirim. Sonra? Sonrası düşleri,
Bütün düşleri. Küçük bir kuş vurdum,
Topal kaldı Temmuz'da. Sonra?
Sonrası sabah, dağdan indim
Günün yamacına. Baktım o değil,
Değil kuşken tanıyan beni.
Komşuları gördüm sonra da,
Bir bildikleri varmış gibi
Akşama bakıyorlar ve geceyi bekliyorlar.

ACELE

Artık kimseyi tanımayız
Ölmeden önce ve bütün dünyayı
Doldururuz arabalarına cennetin
Bilmediğimiz, görmediğimiz şeylerle,
Bir telaş bir telaş, nefes nefese :
"Sakın bir şey unutmuş olmayalım?"

Bir şey unuturuz gene de.

Bulut şemsiye açmıştı. Zamana bağlı olmadan varlığını sürdüren kapılar olgu bağlamını kuruyorlardı. Gökyüzü bir genellemedir. Ancak lambalar varsa dünyanın belirgin bir sorusu ortaya çıkabilir. Çünkü yazın kutsallığı olmasaydı onu ben de ayırdedemezdim, yoksa soyluluğun çakmak taşı bir gerçeklik tasarımıdır. Bir gün, şaşkın bir dalla bakışmıştık, o an gözlerimle onun arasında çok ince bir ip geriliverdi ve bütün öteki nesneler silindi. Bakılan şey vardır sade. Neye baksam onu varediyorum. Dünya panayırı. Yineleme olasılık dışıdır. Yanlış olanı hep nesnelerde aradım. Aklı da. Akıl biçimsel bir kavramın izidir. Gördüklerimi yazmadığıma öyle pişmanım ki! Su kenarında acılı kediler, gözyaşı bulamayan ağaçlar, ölümün soyduğu toprak ve gecenin ağılı. Ah şu kırmızı renk ile öteki, bir iç bağlantıda sallanıyorlar. Buna renk değişkeni demek gerek. Her değişken bir im tanımlamasıdır. Arayın! Bulunacak bir şey varsa! Yazı imi ile ses imi, betimlenmemiş özdeşliklerdir. Gerçekte mantık gökyüzünü aşar ve bize dışardan bakar. Ben kendi mantığımım. Diyorsun ki, karanlığı dilmek için zaman bıçağı kullanılmaz. Ölemem, bölünmemişti güz ve damın sınırını yoksayan yağmur, duraklayan sabah. Her yerde bu-

labilirim ışıklı bir çiftliğin kadınlarını ve gençliğin yıldızlarla başlanan yitirilmişliğini. Ey kendi benzerini arayan bahçe, ey anımsanan karlar ve kokulu şaraplar. Bu gece uyandırmak zorundayım işte çığlıklarla örtüşmüş bedenini, ki ateş böceğidir uçurumla tehdit arasında. Bir sevi ki, ona yaşamı anlatan saatlerdir. Kimse söyleyemez bize, seni anımsatan ayın sınırsız acısını. Yok olun oluşturucu öğeler! Yok olun yinelenen tümceler! Yok olun zaman dışı idealar! Çiçeğin içinde bulunacak yardımsever bir esinti vardır, sevecen bir yazgı, gece kuşu gibi bir gülümseme. Artık gecenin imgesi denize bağlanmış bir kırlangıçtır. Bu yüzden de denizde hiç beklenmedik şeyler olmaz. Bütün bunlar apriori bilgilerdir ve yaşantısız bir sele benzerler. Diyorsun ki, çingenelerin çalıştıklarını ve paniğe kapılmadan para topladıklarını duy. Duydum sırtında gün dönümünü taşıyan Horus'u. Ölüleri hiçliyorum artık. Siz ey uzaklıkların gömütleri, siz ey yokluğun bağışlanmış kentleri, siz ey bakışlarında taş döşeli avlular bulunan ışıktan köpekler! Olmayacak sabah rüzgârları yazıyorum. Yukardan aşağı.

BİR YONUTUN
ESKİ DURUMUNA GELMESİ

Oymuştum beni örten madeni ve taşı
Bir yonutçu gibi kendi kendime
Taş ve maden yapışıktı etime,
Köpek gider ya silkinerek
Denizin suyunu tuzunu,
Belki de killi topraktı bu,
Belki eski bir zamanın tortulu,
Gözlerim kapalı, doğum gibi işte.

Sonrası, uyudum mu, uyandım mı,
Kaç günlük zamanı savurdum,
Taşla madenle sarılı bulundum
Bir yonutçu yeniden yapıştırmış bedenime
Denizin suyunu tuzunu
Ya da killi toprağı, evet onu,
Yani neyim varsa atmış olduğum,
Gözlerim kapalı, doğum gibi işte.

KONUŞMANIN DİNSELLİĞİ

I

Deniz ve kara
Bir çift kumru gibi yanyana

Ne denizdeyiz ne karada
Bilinç masalsı bir ev
Belleğimiz avara.

Birçok kez ölür insan
Ve konuşa konuşa.

II

Belki ölüm az gene
Kar kapıları tuttu
Konuşuluyor gene de.

Yatağımız sıcak, düş dolu
Ocağın gümüşten körüğü bile
Diyor, ölüm az gene.

Ve düşündürüyor günün namlusu
Nabzın avlağındaki
Can çoğalıyor belki.

Konuşuluyor konuşuluyor konuşuluyor
Belki ölüm az gene.

III

Akşamla birlikte konuşma
Kesiliverir bir an
Kabuğuna çekilir eşya

Hiçbir konuşma gelmez mezarlıktan
Onurumuzun ay aydınlığında
Söz kurt gibi yaban

Konuşma töreni başlar ağzında
Sabahçıl insanın, o zaman
Ölüler de katılır bahçe sulamaya.

Konuş konuş Lazarus durma
Usun şenlik ovalarında.

OTLAR ARASINDA

Gözümüzün önünde öpüştük, söndürüp
Güneşe boğulmuş sözün ruhunu,
Ne düşünüyordun, ne gözlerini kırpıyordun,
Karşıt dinlerden değil su ve toprak,
Göğün sessiz harfleri yanıbaşımızda
Yanık kokusu iri memeli sabahın
Ve yaradılışı anlatan kaynak.

Gözlerimizle suyu düşünmeliyiz, düşünelim,
Kızoğlankız gibi yürüyen buğuyu,
Denizin altın kesitinden sonra
Dingin karşıtlıkların rengini aradım,
Doğduğum günde uyandım, belleğini unutmuş,
Var olmamış insanı konuşan ot gibi,
Yağmuru bir türlü okuyamadım.

Yazgı insana göre değil,
Daha söylenmemiş sözün oyunu,
Ah acımasızdır el ayak.
Kim bilebilir açık denizdeki
Zamana rastlayan martının
Kanatlarından huylanarak
Denize indiğini.

İLKYAZ

İlkyaz geldi de geçiyor
Kitaplarım darmadağın.

ÖLÜLERİN İLK SABAHI

Ay daha da kararıyordu,
Sessizce basamakları yağmurun
Ve ölüyle sorduğu toprak.

Aramış ve yorulmuş karıncanın bungunluğu,
Kış çanında yarım kalan söz,
Tüm belleği ölüme saklayarak.

Gecemiz dünyadaki gibi oldu,
Tek kişi kaldık sabah için,
Erken kuşları ölüye kaldırmak.

Anlık geceden daha koyu,
İçinde sesten bir portakal,
Sabah olmuş gibi yuvarlak.

DENİZ

Deniz
İşte esiyor rüzgâr
Deniz
Taş ocağı hüzün
Deniz
Gelincik tohumu kokar
Deniz
Ağıt dinledim ondan
Deniz
Kuş kılığında
Deniz
Kayıtsızlık.

DÜŞLEMİN BASAMAKLARI

Yarın günlerden ağustosböceği
Sen hep önden git
Gözlerindeki bilinmezler gibi.

Sen süreksizliğin imgesi
Sen arkada kal
Cam, kaya, put, masal öncesi.

Yarın günlerden taşkınlığımızın yüreği
Sen benimle ol
Boşluğun kuşlarla hafiflemesi.

Serçe balkonunun sevinci
Sen hep önden git
Tanıdık bakış dudağının ucundaki.

Yarın günlerden yorgunluk çiftliği
Sen arkada kal
Kaderimin lodos böceği.

Yüreğimin daha az karanlık güneşi
Sen benimle ol
Uçurdum gözlerindeki çiçeği.

ESKİ ŞEYLER

Eski şeyler toplamıştı şurdan burdan
Toplayıp eve taşımıştı, oraya buraya koymuştu,
Sonra da unutmuştu,
Ne bilsin, ya da alışmıştı,
Birinden birini buluveriyordu arasıra,
Buldukça da bilinmedik bir zaman geçmiş gibi
Geliyordu ona.
Uçları püsküllü perde iplerini gördü bir gün
Kimi pirinç çerçeveli aynalara dolanmış,
Kimi merdiven başlarındaki yeni dünyalara.
Bir gün de oymalı bir tavandaki
Kuş resimlerini gördü,
Sanki hiç görmemişti, şaşılacak şey,
Yaldızlar için de böyle oldu bir ikindi vakti,
Eski kitapların meşin ciltlerindeki yaldızlar için.
Tanıyamıyordu artık hiçbirini.
Bir gün dolabın birinde mum makasları buldu
Unutulmuş, paslı, bir ikisi kırık,
Kışlık giysilere sinmiş naftalin kokusu çıktı
Bir dolaptan,
Oysa hiç giysi yoktu dolapta.

Kaba kâğıtlara sarılı teller, çiviler de buldu,
Buldukça üzülüyordu,
Belleğinde hiçbiri kalmamıştı,
Ne ecza dolaplarının çiçekli camları
Ne eski tespihler, çekecekler, boş kolonya şişeleri.
Sonra bir gün çatalları, bıçakları gördü mutfakta,
Tuzluk, çay kavanozu, şeker, un gibi şeyler,
Çorba tabakları, tencere, sürahi, bardak.
Ne çok şey toplamıştı gereksiz yere...
Eski bir saat tıkır tıkır işliyordu.

KEDER

Kederliyim kederli
Yolda kimseler yok
Benden başka.

KARGALAR

Kirası yüksek ama
Gene de tuttum evi
Kargaların turladığı akşam saati.

MACBETH'İN YALNIZLIĞI

Kıral olmakta gözüm yoktu benim
Evişi bir sabah yeterdi bana
Herkese yeterdi kırallık olmasa
Ve rastladığım utkulardan sonra
Yüreğime geceleyen söz değdi bana
Kıral olmakta gözüm yoktu benim.

Tinim benden habersiz dolaşır da
İki yanımda bekler yazgı
Atım, büyücüler, bunaltı
Hâlâ unutamam yalnızlığını
Tinim benden habersiz dolaşır da.

Her gece aklandığım tanrı
Elleri elimde bir umu
Yıldız değmiş esrik bir koru
Artık seyrediyorum onu
Ben değildim yaşayan bu kurguyu
Her gece aklandığım tanrı

BİR

Kıpırtısız sarkacı duyuyorum evet
Evet benzerim otlar için özlem
Onlar ki bahçeden bahçeye dolaşırlar
Bu düş ne kadar tenha ve ne kadar sessiz
Sadece bir tek rüzgâr
Sadece bir tek şebnem
Ah tanrının eski öyküleri gibiyiz.

Işıktan bağlardır ki görüyorum evet
Evet kaya resimlerinde yaşadım ben
Onlardır insandan insana geçen
Batan güneşle susmalarımızda,
Eski ölümsüzlüğümüzden
Hep o aynı ruh öbek öbek
Görünür, oluk oluk çıkar karşımıza.

GÜNEŞTE

Çünkü saatler dardır, her şeyi almaz
Güneşte çözülür ve kayarlar bir yana.
Mısırlar güçlükle büyürken yağmursuzluk
Kaygılandırır dilsiz bahçıvanı.
Sessiz kuşlar, bir keçi, ağır iğde ağaçları.
Bir araba geçti incelmiş yoldan
El salladı biri, belki tanıdık,
Belki değil, süreksizliğin eşanlamı.
Ve denizin yorgun çağındaydı çocuklar
Çığlıkları titretir balkondaki sarmaşığı,
Çünkü dardır saatler, sığmaz biraraya
Dalgınlık, deniz ve sardunya.
Rüzgâr alıp götürdü balıkçı teknelerini
Uzaktaki kılıçlara, ki bilemeyiz
Hangi derinlikte dölleyerek denizi
Gidiyorlar öyle ağırbaşlı, doğuya.

./..

Ve ocaktan çorbanın kokusu geldi demin
Burun deliğine kedinin ve köpeğin.
Rafta kitaplar, mavi bir şişe ve gül
Donmuş kalmışlar tek başlarına.
Duvarda bir resim, resimde kalabalık
Köy alanı, çocuklar, çember ve zaman,
Breughel nasıl da toplamış bunca
Ortaklığı ve uyumu biraraya,
Çünkü saatler dardır, sığdırılmaz,
Güneşte her şey çözülür gider bir yana.

YİTİK BİLİM

Tam yerimde duruyor mevsim,
Düşünülmemiş olan şey, benzerim.

Sonsuz bölünme yaraladı beni,
Sayılar, imler büyüledi.

Yüzlerce idi ilkyaz ve yüzlerce
Kum, binlerce kar, tohum, gece.

Bütün kıyı ovalarını gezdim,
Titreyen denizi yederim.

Benzeterek yaşayabilir insanoğlu,
Sözcüklerin düşlemi ve zorunu.

Yaşamın giydiği bürümcük
Gökyüzü, simya ve büyücülük.

Ve ağaç gibi soylulukla yetinelim
Suyu ve tuzu getiren değişim.

TEKLEYEN GECE

İvedi bir dünya bu, her şey erken
Ve her şey geç, gün tutulacak biz uyurken

Uyku dardır, yetmez gecenin tahta parmaklığı
Kalbim dikaçı bir arpaydı

Yitecek bir görünüm saklanamaz
Ateş kardır biraz, sabır kan biraz

Saat yedeğe almış belleğimi
Belleğim nakarat bostanı gibi

Yetersiz bu dünya el ayak için
Varolmak için, varolmamak için

Ay doğarken kırmızıdır düşünce
Batarken de öyle, nar gibi bir söylence

Geçmiş zamanı tanımaz ölüler
Ölüm başka bir yoldan gider

ÖLÜ TİMUR
GÖKYÜZÜNE BAKIYOR

Ordum kalabalıktı, ölüm kalabalık.
Nereye bağlasam atımı? Gök boş.
Bir o kalmıştı alınacak daha
Yeryüzü sınırına vardığımda.
Ama gündüz mü öncedir, gece mi?
Vaktimdi geniş alınlı toprak.

Zaman hem ileri gidiyor, hem geriye
And olsun gecelerin çivisine.
Ve her an özdeşi bir öncekinin
Gökte ve yerde gizli bir şey yoktur
Ve hiçbir şey hiçten daha gerçek değildi
Bitecek miydi gökleri de alsam?

Olanı biteni baştan başladım yaşamaya
Utkuların ödülü yalnızlık, unutmam.
Atımın üstünde esneyip gülümserdim
Tenimi bir hüzün kaplardı kimi zaman
Benimi yitirdim acılar içinde
Baştan baştan. Bu ceza ne güne sürecek böyle?

Sizler hepiniz su ve toprak olun
Bir daha yaşamayın yaşadığınızı
Ben gece doğdum gündüz diye
Uyuyan çiçeği gördüm tacı kapalı
Tüfeksiz bir yürek verdi bizlere tanrı
Ve toprak eşittir yıldızlı göğe.

Sıkıldım. Sıkıyor beni bu zamansızlık.
Benliğime yargılıyım sonuna kadar.
Her şey olduğu gibiydi ne korkunç!
Yaprağın tozuna benzer insanın tozu
Ve tanrı kim olursa olsun
Tomurcuklanır o, sonra da solar.

Baştan baştan. Özerk bir köleydim ben
Bir uyur gezer gururuydum ben
Tabutun içinde eksik bir ölüydüm ben
Başımızı öne eğdiren tipi
Çarpıp duran bir kapıydım ben.

Gök boş. Nereye bağlasam atımı?
Sessizlikti benim kalabalığım
Bir ölümden başka bir ölüme dek
Yalnız ben isterdim ve kendim paylaşırdım
Özgür insan isteğini istemekle beslenir
Gök boş. Nereye bağlasam atımı?

GÖRDÜĞÜM DÜNYADA

Size yeni bitkiler öğretemem
Bilgeyim güneş gibi duru
Göklerdeki kuşlar ekin ekmezler

Gördüğüm dünyada hiç tanımadım
Birbirine benzeyen iki doğru
Nesne sonsuzdur, imge bölüşülmez

Kör olmuş arılar güdülmez
Size öğretemem yağmuru
Kendisiyle özdeş hiçbir şey yoktur

Ve terleyen el cömert olur
Yaşam hep ölümü kovalıyordu
Ölüm de yaşam da görülmez

TAHTA

Düşünme zamanı tahtanın
Ve umutsuzluk içinde bir eşik
Taşıyor duraklayan bir adımı
Denebilir ki ayağı tanıdı
Ama zaman anıdan biraz değişik

Çiçeklerin batan güneşi alın
Apak parlıyor şaşkınlıktan
Uzamış sıkıntı pencereleri
Eşyanın insana eşit imgesi
Karşılaşır çok kısa bir an

Ve günü değil konuşmanın
Susalım söylesin gökyüzü
Çünkü onun kulağında kalmıştır
Dünyanın en eski en ağır
Tahtasından yapılmış sözü

SONA ERDİ HER ŞEY

Kazıdın bir taşa adını

Taş ölünceye dek
Kimse ölmeyecek

Havada ayak izleri var

Ölüm burada tükeniyor
Kar da tükeniyor

Sonsuzluğa gidiyor kuşlar

Gizemliydi ay ve yeryüzü
Sevideki korkunç bakışma

GÖRÜNÜ

Yağmurda göl ve Karabakkal kuşu
Acı verir yaşamın anlık burcu

Gerçekten yaşandı mı geçmiş çağlar
Gökyüzünü gördüm beni görmedi

Bu mosmor sevinci yüreğime kim verdi
Ölümsüz olan yıldız mı var

İçgüdüye dönüşür her görünü
Ölülerin gömülmesi, gündöndü.

Seninle panayıra gitmiştik Kırkkilise'de
Sallanıyor mu hâlâ salıncaklar..

Daha ağır alsak olmaz mı, nedir bu acele
Ne kaldı ağaçların çiçeklenmesine?

UZAKTAN

Büyüme zamanıydı göğün
Eğreltigillerde yağmur uçuşu
Unufak oluyor kederim

Sel erinci ile kurumuş gün
Düşümdeki zamanın koruluğu
Oysaki dünyada değildim

Eşyanın usundan büsbütün
Kopmanın sürekliliğine doğru
Sarhoşluk içinde vazgeçtim

İmgelerimden ki daha dün
Durmuştu devinim, saf renk ve koku
Ellerimiz, elin ve elim

İsterse boz bulutlar örtsün
Ve simgelerin sıcağı soğuğu
Ne varsa öteden bildiğim

Tüm duyularını ölümün
Ki en büyüleyici anım oldu
Hani uzaktan seyrettiğim.

NERDE

Küçük bir kız gördümdü çok eskiden
Annesinin dizi dibinde,
Bir de incir diktiydim hasta iken,
Üç yapraklı mı, dört yapraklı mı ne.

Küçük kız da büyüdü, o incir de,
Ama yüreğimin erinci nerde?

Romeo'yu onca kaygılandıran
O kuş seslerini düşünürüm de
Sabaha karşı bir korudan
Tarla kuşu muydu, bülbül mü diye,

Tarla kuşunu da dinledim, bülbülü de,
Ama yüreğimin erinci nerde?

Geç kaldığım da oldu belki
Laternaları dinlerkene,
Periler yeryüzüne indirmiş geceyi,
Çerağlar içinde yanmış gökkubbe.

Gökkubbeyi de bilirim, perileri de,
Ama yüreğimin erinci nerde?

İKAROS'UN ÖLÜMÜ

Doğum çoğuldur, ölüm tekil
Mumdandı aç tutkumun kanatları
Uçuyordum sevinç içinde.

Herkes işinde gücündeydi
Yok olmuş damlar ki unuttum.

Ve güneşin basamağından döndüm geri
Üfür üfürü uçardı yalnızlık
Zamansızlığın kanadı yalnızlık.

Hiç yıldız doğmadı ben gökte iken
Ne düşlediğimi unuttum.

Çift sürüyordu bir köylü iki büklüm
Kalkmak üzereydi ak bir gemi limandan
Denize düşeni kimse görmedi.

Herkes işinde gücündeydi
Ve acı çekmeği unuttum.

Belleğimde hâlâ gökyüzü dünya
Yüreğin yaban arısı yalnızlık
Yaşantısız daldı yalnızlık.

Tükenmiş tutkumun neşeli ağırlığı
Göksel erincimi unuttum.

Ölmeden bütün sabahlarımı unuttum
Denize düşeni kimse görmedi
Gökten indiğimi kimse görmedi.

Ak bir gemi kalkıyordu limandan
Görmediklerini unuttum.

Bölünmemişti tarihsiz gün
Varlığın kanatsız adı yalnızlık
Sudan dışarda kalmış ayaktı yalnızlık.

Soyağacına tırmanmıştım putsuz tanrının
Ölümün dilini unuttum.

Düşüncem yavaş yavaş giriyordu varolana
Tam bir uygunluk yoktu aramızda
Saydam yağmur gibiydi canlandıran ölüm.

Herkes işinde gücündeydi
Olanı biteni unuttum.

Yaşadığıma inanılmaz benim
Masal kahramanı gibiyim
Kimse görmeden yittim gittim.

BEN DOĞMADAN ÖNCE

Denizlerden gel
Durup bakmak için gel
Dönüp gitmek için gel
Güvercin göğsü gibi,
Sevincim, ağarmış sevincim benim.

Ha aşkın dikeni, ha ölümün dikeni
Elimde bildik ağustos böceği
Kızgın bir ekvator hayvanı gibi.

Tarlalardan gel
Bir koşup bir durarak
Peşinde bir çift arı
Toz içinde bir güneş,
Sevincim, kocamış sevincim benim.

Ve bütün savaşımlara katıldım
Gözlerimdeki cesetlerdi ağırlığım
Bakırla turunç ağacından bir karışım.

Tahta bir köprüden gel
Bize benzer akarsu bazen
Küçük bir acıdır sonsuzluk
Ben doğmadan önceki mevsim,
Sevincim benim, kutsanmış sevincim.

DAĞ BAŞINDAKİ AY

Dağbaşındaki ay
Korkup kaçacak gibi.

Kale kapısında görünen ilk şaşkın er,
Ermişlerden öncedir bütün ilâhiler,
Ruh katırtırnağının uykusuna benzer.

Dağbaşındaki ay
Unuttum yüreğimi.

Ben ihtiyar Proteus, sen Pharos adası,
Tanıdım bütün güzel gözlü yunusları,
Kokmuş deriler altındaki karanlığı.

Dağbaşındaki ay
Korkup kaçacak gibi.

Sisle aydınlığı hep karıştırmışımdır,
Ve gümüş dumanlıdır, altınımsı bakır,
Koy sularında uyanan bir kuş bağırır.

Dağbaşındaki ay
Unuttum yüreğimi.

Taşıdım kuruntumda yaban düşüncemi
Ay böyle dağbaşında şaşkın görüleli
Dünyada yapayalnız bulur insan kendini.

Dağbaşındaki ay
Korkup kaçacak gibi.

SAKSAĞAN

Uçsuz bucaksız yaşamın kolunda
Adam nereye gidiyordu

Zorunluk içinde bir tür özgürlük
Gün şuradan gerdeğe gidiyordu

Saksağan ikindiyi bekliyordu
İkindi şelvîsiz bir yere gidiyordu

Kimse karşı duramaz yalnızlığa
Çılgın ruh etliye sütlüye gidiyordu

Yıldızın gittiği yer bilinmez
Oysa adam gene de gidiyordu

BÖLÜMLEMELER

Ağaçlara ilişkin kimsenin bilmediği bilgiler vardır. Onlara "bekleyenler" adının verilmesi istendi gerçi. Ama nefretle karşılandı bu öneri ve "eşyanın gerçeği epik bilimin romantizmidir" denmekle yetinildi. Yalnız sözcüklerle bilen, ama bu sözcüklerin gösterdikleri eşyayı bilmeyen, gene de sözcüklerle onların gösterdiği eşya arasında kesinkes bir benzerlik olduğunu söyleyen, ancak bu benzerlikte hangi yanın önce geldiğinin bilinemeyeceğini, belki ikisinin bir anda ve bir arada doğduğunu, ama ayrı tanrılardan yaratıldığını, bu tanrıların ise birbirlerini hiç görmediklerini, tanımadıklarını, buna karşın birbirlerini yadsıdıklarını ileri sürenlere karşı hiçbir zaman tür adlarını tutmadım. Anlamak beni mutsuz kılıyor, anlamadığım kitaplarla yaşayabiliyorum. Merdivenli suların camı. Masa ile iskemleyi hep bir arada düşündüm, böylece ikisi de yok oldu, geriye bağıntıların imgesi kaldı. Bağıntıların canı vardır, ürerler ve mantığı yaratırlar. Biçim dizileri özlemin ikincil putudur. Çünkü insanoğlunun sonu geldi. Bunu bağıra bağıra söyleyelim. Yıldızlar olmasaydı gökyüzü de olmazdı denkleminin yanlışlığı, iç nitelikle dış niteliğin karıştırılmasındandır. Bütün bilgilerimizin yanlış olduğu ortaya çıktı, bizi aldattılar, çünkü bölümlemeler yanlıştı. Söz gelişi "çayır" gerçekte üçe ayrılır.

Bunlar, "Fırtınanın çayırı", "Öğlenin çayırı" ve "Ölümlerin çayırı" adlarını taşırlar. Fırtına ise beşe : "Yıkanmış fırtına", "Geçmişi ormana takılı fırtına", "Umutsuz fırtına" ve "Tarihini yok etmiş fırtına"dır. Çünkü dört beştir. Toprak ise yalnızca Bir'e ayrılır ve Bir iyidir. Çünkü nedensellik yasasının kaynağını oluşturur. Yağmur eklemlidir. Şimdi ölümleri bölmeye başlayalım : "Padişahların ölümü", "Cücelerin ölümü", "Kızoğlankızların ölümü", "Delilerin ölümü", "Konuşmayanların ölümü" ve "Doğmamışların ölümü" Kaç etti? Altı mı? Gerçekte yedi olması gerekiyordu. İşte o yedinci ölüm unutuldu ve kılık değiştirerek bir denklem biçiminde matematikte boy gösterdi: p/q=ne p, ne q. Tükenmez selin meşeli ağırlığı ve kış sellerinin uçuşu, yaz göllerinin güneşi, yaz olmuş kırağ, güneş dorukları... Tümünü unuttum. Nesnelerin toplamı bir im biçimidir ki, karşılığı gösterilmez. Tümceler arasında anlam farkı yoktur, ancak kendi bulduğumuzu anlayabiliriz. Bu da bağımsızlık ve yalnızlık demektir. Bir tümcenin içindeki sözcükler sonsuza değin yer değiştirebilirler. Bunu denemeye değer. Tanımlama tüketti beni. Yinelemeden ise nefret ettim. Bizi aldatan, günlerin, ayların, yılların yinelenmesi oldu. Oysa yinelenen hiçbir şey yoktur. Bunu biliyorum.

OT BİÇME

Bir sürü kaçak izlenim arasında damla birlik olmuş paramparça sabahın taşları, somut bir iyimserliği içgüdüye dönüştürürken iki temel tümce eşit sayıda yeşil ve kırmızı çelişkileri olasılık öğretisine indirgemekte ve yaşamanın gereği inandığım sokağı üzüntüsüz kaçırılmış bir fırsat gibi yüreğin atışına katmaktadır, sanki aldanma, saklanan bir sessizlik değilmiş, güzellik ile öfke, eylemlerin kanıtlama imlerini oluşturmuyormuş gibi kutsal duvarların gölgelerinde biçimini ve anlamını yitiren rüzgâr vakti gelince özgürlüğe toz kaldırmayı düşünüyor ey tek başına bir koyda boğulan İkaros! İktidarın karşısında hep direnme vardır, dünya sonsuz karmaşıklıkta da olsa hiç kimse engelleyemez kanatların ürpertisini ki, bir gün ayak gene ayak olacak ve bu biçim içinde de dilegetiriş çığlık, bütün geri kalanlar değişken olacaktır. Ama bak, mırıldanıyoruz biz, karşımızda biri varmış gibi, yoksa olacaktır diyorum, tümce sesi, kulağı yaratır, bekle beni, iki nesneyi aynı imle göstermemiz, hiçbir zaman bu nesnelerin ortak göstergesi olamaz, su perileri gitmişler, bir avcı kendi ayak izlerini izliyor, üzmeyeceğiz artık sabahı, ben Tiresias, biçilen bir ot gibi yaşlandım, bir acı erikler ağacında belleğime anlamlı düşler yoruyorum, saklasın bir çocuğun balonu gibi, belki yel de acı çekiyor, mantıkta hiçbir şey rastlantısal değildir, kırmızıdır göğün kocaman saçı, dünya olduğu gibi olan her şeydir, sonsuzluğa vardığım zaman öğreneceğim ustalığı, güneşi parlatmanın ustalığını, kararan dağ yollarının türkü ustalığını, sabrın korosunu yönetmenin ustalığını, kör gibi uçmanın ustalığını, öğeleri birleştirmenin ustalığını.

Herhangi bir sözcüğün işitimsel imgesini, anlıkta ona karşılık düşen kavramla buluşmadan yakalamak ve anlamak bir tansıktır, bütün tansıklar gibi de şiirle eşdeğerlidir. Bilmediğimiz bir yabancı dilin işitimsel imgeleri bizde bu tansığı yaratamaz. Ama bilmediğimiz bir yabancı dilin onomatopeleri yaratabilir. Ne var ki onomatopeyi dil saymak yanlış olur, dil ile doğa arasında, daha çok doğaya yakın bir ses topluluğudur o. Dil doğadan çıkmamıştır, çünkü en arı kültürdür. Böyle olmasından ötürü de içeriğinden kolayca soyutlanabilir. Hiçbir sözcük, simgelediği nesneden bir şeyler taşımaz kendinde. Nesnelerle sözcükler birbirlerinden kesinlikle ayrılmışlardır, böyle olduğu için de yanyana yaşamak zorundadırlar. Nesneleri anlamanın olanağı yoktur. Herhangi bir otu topraktan koparıp bakın, onu elinizden atacaksınızdır, başka bir şey yapamazsınız; çünkü ot kendi kavramını bilmez ve dil söylemek için değil, işitmek içindir. Her şey kulakta oldu bitti. Rimbaud, yıldızların hafiften fru-fru ettiklerini duymuştu: Öyle ise ne dediklerini de anlamıştır. Anlamak nesneleri yatsımakla gerçekleşir. Anlam dünyası bomboştur ve orada gözün hiçbir yeri yok-

tur. Biz bu boşluğu, tam öğrenirken kaçırmışızdır. Şimdi şiirle yoklamaya çalışıyoruz onu. Öğrenmek anlamakla ilişkili değildir. Bir kömür parçasını öğrenmeye çalışın, anlamını yitirecektir. Aynaya uzun uzun bakmaya benzer bu, yüz yok olup gider sonunda. Boşluk hiçbir şeyin söylenmediği, ama her şeyin işitildiği yerdir. İşitimsel imge işte bu yüzden anlamın ta kendisidir. Nesnelerin üzerinde anlam rüzgârları eser. Şeyleri zaman zaman karıştırmamız bundandır. Onların adları silbaştan verilebilir. Nasıl olsa çağıramıyoruz. Çağırmayı denesek çatal yerine mendil başını kaldırır. Çünkü bütün şeylerin bir tek ve aynı adları vardır. Çoğul tekildir demek istiyorum. Kavramlar hiçbir işe yaramazlar, çünkü gerçek değildirler. Ama anlam dünyasının tersi ve yüzü vardır. Tersi ve yüzü attınız mı, ortada hiçbir şey kalmaz. Duyu verilerini araya karıştırmıyorum, çünkü dilin sınırları orada durur. Tözün alanı başlar. Oysa dil yok edilmeden töze varılamaz. Renk bizi kör etmiştir. Bir çizgi çizmek için üç yıl yeter. Ama onun üzerinden atlamak olanaksızdır. Belki müzik yapabilir bunu. Çünkü dizeyi tanımamıştır. Dize ise ele alınamaz, ete

işler. Duyarsınız, bir şey yapamazsınız. Benzer ve benzeşen sözcüklerden ne denli kaçsanız yeridir. Sıfat - eylemler ise doğrudan düşmanmızdır. Atasözüne ya da şarkı sözüne benzemeyin! Ne çok acı olun, ne çok tatlı. Düşünerek başlamayın. Bir şey yapılırken, başka şey düşünülür. Bu kuralı unutma! Aklı oyalamak için en iyi çaredir. Çünkü kemik, etten sonradır. Bir tabak uzatılıyorsa, hiçbir kadın ikiz doğuramaz. Ağaç silkelense yıldızlar dökülür. Yere topukla vurun, dünyanın sizden uzaklaştığını görürsünüz. Oraya yeniden geldiğinizde kimse sizi tanımaz. Herkes işiyle, gücüyle uğraşmakta, ya da keyif sürmektedir. En iyi dize gözden kaçandır. Sözcükler arasında akrabalık yoktur. Bütün iş fenomenlerin yaşamına girebilmekte. Bu öyle inanılmaz bir yaşamdır ki, insan bütün nesneleri duyabilir. Sınırın orada bittiğini unutma! Ölümsüzlük vardır. Gördüğümüz dünya, yemin ederim, aslına benziyor.

Garip bir kuş, kimliği saptanamamış, gerçek yağmurun bacası, başı boş evler nasıl büyürse bir şaka gibi, bıçağı bağ bozumu için ısıtalım, nasıl olsa gözleniyoruz, güneş bana bakıyor uykumun üzerinden, ben de düşlerimden bakıyorum tanrıya, gel dokunalım beklenen kadınlara, çünkü ilk gelenim ben kıyametten sonra, çizdim gökyüzünün çizgilerini, doğru ve yanlış tümceler, ey benim gizli ordumun barbarları, vakit akşam özenle dikilmiş, unutma ki öldürerek kurtarıyorsun beni, gömülü durmuşsam hep, kutsallığını hiç unutmadım saatin, matematik eşitleme gibi, bu ören belleğe taş kabartmaların yüklediği göğüsler hâlâ kız adlarını taşıyor okşamalarla ve acının ovalarını sana açmayacağım, çünkü kazıdım anayurtları ne yankılasınlar kapaksız gözlerimizi tarla kuşunun sabırsızlığından, su bizi gözetliyordu, bir zehir kıskançlığı ile, bencil Romeo, ey hisar ve üstünde uçan martı, biliyorum saygınhğı

ve gizli süslerini mağaraların ve çılgınlığın, bilgelik pencerenin yanındadır, yalın doğrunun bir gün ortaya çıkacağı karaya vurmuş bir gerçektir, artık renk gibi seviyorum üzüntülerimi, özgürlük bir ikindi vaktidir, kendi yaratımını olağan kılan kurtarıcı, atlar, ay, uçurumu güneşin, bizi dilsize çeviren ürün, ey tutuklu yün, evli karım, üşüdüğüm denizler, kemikler, tanımadığım uzak toprak, kalabalığın derinlikleri, ötede çok ötede biçimsel kavram, tümümüz Kıral Dimitrios gibi giysi değiştireceğiz bir gün, kaç yıl aradık Hızır'la İlyas'ın buluşmasını, sınırı yok lamba ile gecenin sabahla akşamın sınırı yok, sizi seviyorum eski düşlerim, ama hangi çağdan, oturmuş düşünüyordum, belki hiçbir çağ yok ve kimse aldırmaz yaşamadığına ve aldırmaz hep yaşadığına, mutluluğun kimsesizliğinden başka.

Yaralı bir kuşun seke seke uçtuğunu gördüm. Sabah bir kafes değildi artık. Hüzün ayaklarımızın ucunda hapishane parmaklığı gibi yürümekte. En büyük deprem atlı karıncayı vurandır dönen zamana karşın. Aristo'nun düşündüğü kıyıdan şarkısını söylüyordu martı, artık bir kasımpatı olmayan denize. Geceyi boyuna uyandırmalı ve bir yas gibi dinlemeli göklerin allak bullak eden müziğini; nedensiz deviniler gibi, yeterince serseri. İşte cennetin çifte sisi, tarla kuşu ve bülbül. Ben akşam lambalarını yakarım, bellekteki ırmakların ışıması için. Sevdalar, yeni giysiler, gözyaşları, saraylar, avizeler, unutulmuş eski mahalleler, çocukluk yıldızları, yıldönümleri, ateş böceklerini bekleyen mezarlar, tüfek sesini köpek sanan kanatlar, üşümeler, mangallar, uçurumdaki mehtapların kanlı tarihi, ah lambaların çıtırtısında nice kalplerdir ışıyan. Ben mi yaşadım bunca öfkeli ve çelimsiz yılı! Dil sevda gibi acemi ve

./..

buğday gibi kan. Ya unutursam perdeleri, rüzgârda çarpan sokak kapısını, kardelenleri, toz alındıktan sonra hep eğri kalan duvardaki resimleri, yağmur dinerken başlayan sokak seslerini, doya doya küstüğümü ve sevdiğimi, ya unutursam öldüğümü! Camileri, kiliseleri, havraları gezdim; örenlerin yıpranmamış taşlarında oturdum, bahçe hortumunda ayaklarımı yıkadım, iki sözcüğün yanyana gelmesini gördüm, bir gün bir kuşu vurdum, rüzgârın bulutlardan geldiğini düşündüm, kendime yolda rastladım. Bir iki üç dört beş. Sen bir sirensin, uyak değilsin, hayır, redifsin. Denize açılabilmek için korkmalı ve türkü söylemeli. Sirensiz kıyıları gemi ne yapsın? Eşyamı toplamalıyım, makasları, zilleri, mendilleri, gönyeleri, kapıları, bahçedeki çakıl taşlarını, havuzun suyunu, uzak tarlaları, ağaçlardaki kuşları, denizi, ufku... Gene geleceğim.

KIYIDAKİ KARANLIK

Tamayın çıkışını bekliyordun
Deniz kıyısında. Birden öyle karanlık
Bastı ki, kör olmuş sandın kendini,
Bir Bizans prensi gibi gururlu, dingin,
Bekle, tamay hazırlanıyor şimdi,
Aynanın karşısında yapayalnız,
İşte deniz, şimdi onun denizi.

"Ve dizeler yazdım" der Rilke,
"Gençken yazılan dizelerin değeri nedir ki?"
Beklemeli, nasıl geçti çocukluğumuz,
Yok olan eski uygarlıklar, Homer,
Bekle, tamay hazırlanıyor şimdi,
Bütün sevgimizin geçmişi yok olamaz
Deniz kıyılarındaki karanlık gibi.

Tamay, bulutsu, ya da yıldız,
Kiremitler, kırlangıçlar, deniz feneri,
Dönemeçleri olmayan göz,
Bir tümceyi hiçbir zaman bitiremedin,
Bekle, tamay hazırlanıyor şimdi,
İlkyaz beklenemeden tüketilmiş
Gökyüzünün tilki mavisi.

BOLLUK

Yonca pazar günü toplanır, insan pazartesi,
Peygamber çiçeği bilmeden ölür,
Omaholar çiçek koparmaz gece
Çünkü bolluğu ölüler getirir bize,
Suda boğulmuş martı ölümsüzdür.

Ve yaşlandım, buzlu camın havailiği gibi,
Savaşan yalnızlığın gökyüzü kış,
Sabah yumuşak karla yükseldikçe
Artık ölüm tümden yeşermezmişçesine
Belleğin eşiği yunmuş yıkanmış.

Deniz sen her zaman kusursuz düşündürdün beni,
Çok eskidenmiş gibi ölüyorum
Tanımadığım otlarla içiçe
Çünkü bolluğu ölüler getirir bize,
Ama bir şey daha var, biliyorum.

KAYIP

Sen ve ben ve mavi perdeden
Tepeleriyle camın rengi

Şurada çıkarmıştın eteğini
Şurada inmiştin geceden

Mutsuzluk için dediğini
O gün nereye koymuştun ki

Şimdi anlat bana bilmeden
Geceyi, görmediğimiz geceyi.

YAĞMURUN ALTINDA

Resimler : Rasin

YAĞMURUN ALTINDA

Yirminci yüzyılı yaşadım
Ertelenmiş bir yüzyıldı bu
Yıkık bir sur yazgımızın uydusu
Bekletir ömrü yürüyen ayla birlikte
Bırakmaz günün adını koyalım.

Yanıtsız bir yaşamdı erdemimiz
Herkes içindi ve kimse içindi
Okunmamış bir yazı, umudu doyuran,
Duaları düşünmek neye yarar
Kurgular tutuşturdu bacalardan.

Yirminci yüzyılı taşıdım
Tedirginliğimizin zorbalığıdır sanrılar
Ve tohumun beklenmedik gürültüsüyle
Çıplak su gibi yinelenir zaman
Gökyüzünde usumuzun dirliği.

Aklın başarısızlığa uğradığı içtenlik
Bir şive gibidir insan, ey öldürülmüş insan
Bilinmeyen bir hayvana özgü ses gibi
Sabırsız testi, hep dolar gibi olan
Her şeyin sese dönüşeceği bilinemez ki!

Bilip de diyenimiz yok.

ve tohumun

Yirminci yüzyılı yaşadım
Parlak suyunda boğulmuş sahipsiz
İnsan yeryüzünde durur, bulutlar
Bulutlar düşümüzde doludizgin
Soylu bir çılgınlıktı gündemimiz.

Ellerinde oyuk gözlü idoller
Yüreğimin yalanını besler üç güzel
Bir dağın tepesinde buldum üç güzeli
Ama ses yok, sessizlik yok, önce erte yok
Bir mezar gördüm içinde kimse yok.

beklenmedik gürültüsüyle

Yirminci yüzyılı taşıdım
Golgota'ya, dirilemem ki,
Taşlar arasında yabanıl erinç
Ölümü diriltiyorduk hep
Yaşam tabular arasında bir esinti.

Mevsimler kurgularla oyaladı bizi
Tarlaya bırakılmış bir at gibi
Bağlı, yalnız ve özgür,
Umudumuz sabrın tutamadığı ırmak
Umutsuzluğumuz insan kalmak içindi.

Yirminci yüzyılı yaşadım
Dingin karşıtlıkların adını bulmalı
Sel gibi kuruyor yaşlılık, gençlik
Sanki melekleri gördük uzun saçları
Tanrının unutkan kuzgunu idik.

Nasıl unuturum ey doğa
Bana bir diyeceğin vardı, kalakaldım,
Vaktim yetmedi, ölüm kalım,
Bütün yüzyılları yaşadım
Vaktim yetmedi anlamaya.

gökyüzünde usumuzun dirliği

Yirminci yüzyılı taşıdım
Atalardan kalma huysuzluk
Kuşku, yeryüzü deliliği,
Kıralımız doğuştan yarım
Âmâ tanrımız Ara Ara idi.

Yaşayamadım yirminci yüzyılı
Kim yaşadı ki kendi yüzyılını
Akarsuyun dilinden sezenimiz yok
Orpheus'tan sonra ben geldim
Giz dönüp baktığımız yerde kaldı.

Görüp de bilenimiz yok.

hep dolar gibi

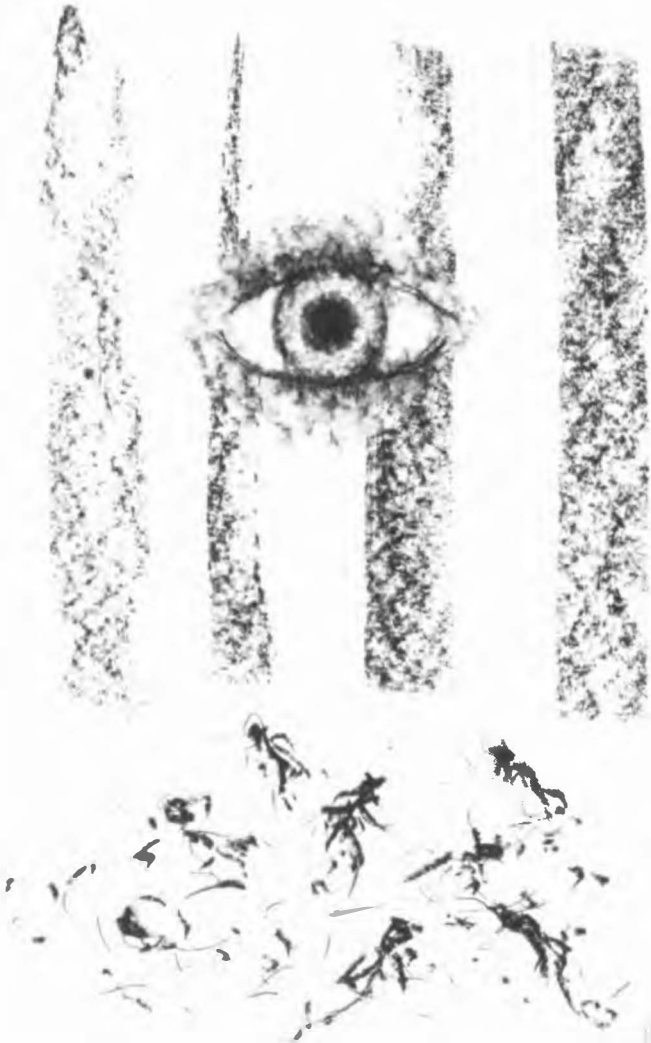
Ah acımasızdır uykusuz soru
Delice zeytin yerdi atamız Homeros
Biz yemezdik, aşılı zeytindi bizimki
Suskun arpa, uyur uyanık harlı toprak
Ama yüzyılımız hamdı, delice idi.

Yirminci yüzyılı yaşadık
O çağa bu çağa gömüldük
Bir şey var, susar, bakar durur
Ölümün soluduğu denizle varolan
Gökyüzünden başka çağ yoktur.

Oysa ne çok geçmiş var, ne çok zaman
Ne çok gelecek, ne az zaman
Benzerlikle karşılaştık, susalım,
Kapalı bir avuçtur sözcük
Neden açıp da sormak ister insan?

Sorup da dönenimiz yok.

Hiçbir yüzyılı yaşamadım
Tüy kuşun ruhudur, ses teni
Hep anlar gibi oldum duvara vuran güneşi
Nesne ve bilinç birdir, çağ ağlattı beni
Bir hoş bilmece içinde yaşadım.

tabular arasında

Dingin ol ruhum, belki uzaklarda
Bir yerde nicedir ilk dizeleri
Yaratılıyor acıklı destanımızın
Çağlar sonra hayranlıkla okunmak için
Belki benzer umarsızlığımız kahramanlığa.

Kalk dostum ormana gidelim
Geyik sesleri içine çökelim
Yeniden doğuş, kıvanç, uyum
Kurgular bir yana, biz bir yana
İlk kez düşünmeden görelim

Martılar gibi yağmurun altında.

II

YALNIZLIK

Onbiray balkonun parmaklığından eve uzanıyor, mora çalan mavi yapraklar içindeki küçük sarı çiçekleriyle.

Güneş tümdengelim gibi, bir adım geri atmış, açık denizi giydiriyor, kılıç gibi parlatıyor sabahı.

Sabırsızlanıyorum. Kömür kokusu yaşamım. Gözleri uykusuzlukla kırpıştıran toprak.

Yabanıl hurma, kedi gibi silkiniyor. Dikişsiz gökyüzü. Saat ve pencere susmuş.

Köylüler dağın eşiksiz gölgesinden çıkıp düğün havası söylüyorlar.

Yalnızlık, gözleri iyi görmeyen yaşlı bir kadının torunu. Güneşlenmeye çıkmışlar el ele.

SEVİŞME

Zeytin ağacında serçeler sevişiyor.
Her şey suskun.
Kanatlar soluk soluğa çırpınıyor uçmamak için.
Zaman bağlanmış.

bütün yüzyılları

YAĞMUR

Sığıntı boşluğun alçakgönüllü toprağından obua sesleniyor.
Yağmur kaybolmuş bir köpek gibi başı önde, evinin izini kokluyor.
Uykusuz ovada kimsecikler yok.
Belli, az sonra horoz ötecek, aldanıp.
Sabır taşı gökte Aristophanes'in bulutları dolaşıyor.
Ölüp dirilmek için her zaman fırsat bulmuşumdur.

KEDİ

Yattığı yerde başını kaldırıyor, bir şey söylemek ister gibi ağzını açıyor, ama hiç sesi çıkmıyor.

Sonra düşünde konuşmak için uykuya dalıyor.

bilip de diyenimiz yok

KARŞILAŞTIK

Bir gemi duyulur sanki
Karanlıkta uyuyan kumru gibi
Fışırtılarla çıtırtılarla karışık
Yer değiştiriyor sıkılan gece
Çözemediğimiz seslerle
Çözemediğimiz ama tanıdık.

Hep o bilmece içinde yaşadık
Sevdamıza benzeyen hecelerdir artık
Yeryüzünün ve gökyüzünün teklemesi
Bir ölü kulağı gibi kirişte
Taşıl katılıyor belleğimize
Donakalmanın koskoca gözleri.

giz dönüp baktığımız yerde

UYKUSUZ GÜNBATISI

Diz çöken denizi gördüm kıyıda
Yeni düşünceler sözkonusudur
Susmuş unutkanlığın bekçileri.

Biliyorum göğsünün okçuları
Tez canlı aydınlığı konuşuyor
Yalınayak melekler uyudukta.

Diz çöken denizi gördüm ufukta
Alnımıza düşen gül budur
Ah geçip gitmenin düşlenemeyen acıları.

Biliyorum göğsünün okçuları
Yeni düşünceler gibi koşuşur
Belki de ufkun seyir kutusudur.

ses yok

DÜŞLEYEBİLİR MİYDİM DAHA

Hava açık toprak kapalı
Boşluğa çağrısı kuşların

Deniz gözlerden saklanmayı sever
Sözcükler meleklerin batmış gemileri

Yaşayabilir miydik daha

Gök ekmeği bulut rüzgârın oltasında
Ova akarsuyun tarihten yüklendiği

Bak aşı mevsimi geldi acı çekmenin
Anlaşma nedir bilmeyen göğün mevsimi

Yaşayabilir miydik daha

Bir gün görmüştüm bu yeryüzündeki
Döne döne yağan yağmurun imgesini

Düşlesem daha neler bulmazdım ki
Düşleyebilir miydim daha.

BULUTUN RENGİ

Gençliğim benim, hafta tatilim
Eski ikindilerin göğsünde kapalı
Hüznün ve belleğin tanrıçaları
Bu deniz kendine benziyor
Allali allalu, allaluia.

Elveda kış damlarına, ırmak ağızlarına
İkisini de yokladım ey tanrım
Tanrılar gibi yağmurun altında
İkisi de iç geçiriyor
Allali, allalu, alleluia.

Ardıç ağacı sudan yaşlı
İkisini de yokladım ey tanrım
Hüznün ve belleğin tanrıçaları
Bulutun rengi değişiyor
Allali, allalu, allaluia.

YALNIZ KALAN TANRI

Tan ağarırken dişleri arasında bir nar dalıyla, güzelliğin nemi parlıyor saçlarında. Gökyüzü ile bulanan çay. Tam aramıza gelip oturan güvercin bakışlı gün, elinde sıcak ekmeği. Kır çiçekleri arasındaki arı gibi kandan daha hızlı çarpan sevinç. Divanelik kuşların kanatlarına değen esinti. Yelken açmış tekneler çayırlarda yüzüyor. İnsanlar arasında yalnız kalan tanrı. Ölüm yüreksizliklerin en güzelidir, ama sabaha varan öpüşmenin belleği yok. Pınara giden atları erincin.

önce erte yok

İÇİNDEKİLER

ÖLÜMSÜZLÜK ARDINDA GILGAMIŞ

Yaz Sonu Şiirleri

Yaz Sonu Şiirleri 9
Yaşlı Adam ve Köpek 17
Rüzgâr da Vardı 18
Sabaha Karşı 19
Bir Kaç Kuş 20
Görünü 21
Ot 22
Salyangoz 23
Ses 24
Davul 25
Yeğni Kuş 26
Akşam Olmuş Gibi 27
Kavruk İncir 28

Öğle Uykusundan Uyanırken

Öğle Uykusundan Uyanırken 31

Çiftlikteki Gece

Yukarda 51
Balıkların Güneşi 52
Göl Kıyısında 53
Orta Yaşlı Kadın 54
Paris'te Eski Bir Evde 55
Nerden Nereye 56
Oğlum İdris'e Uzaktan Şiir 57
Gelinlik Kızın Ölümü 58
Duvarcının Oğlu 60
Çiftlikteki Gece 62

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış Üstüne Birkaç Söz 65
Güneşe Yakarı 67

Uygar ile Yabanıl 73
Orman ile Düzen 81
Ölüm ile Ölümsüzlük 91

TANIDIK DÜNYA
Değiştirmeler
1 111
2 115
3 119
4 123
5 127
6 131
7 135
8 139
9 143
Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine Çeşitlemeler
I 147
II 151
III 155
IV 159
V 163
VI 167
VII 171
VIII 175
IX 179
X 181
XI 183
XII 185
Su Akar Çağlamadan
Tanyerinin Çiftliği 189
Harmana Giden Böcek 190
Boşluğun Geçmesi Evin Üstünden 191
Dardır Yaşam 192
Düşümdeki Zamanın Koruluğu 193
Ağaca Çıkan Kış 194

GÜNEŞTE
Yolculuk 199
Martılar 200
Elmas Doruk 201
Değişim 202
İçiçe Dünya 203
Kuşluk Vakti 204
Kardelenler 205
"Sen Ne Dersin?" 206
Gündüzün Geceyarısı 208
Eşitlik 210
Kilitli 211
Hep Sonrası 212
Acele 213
Diyorsun ki 214
Bir Yonutun Eski Durumuna Gelmesi 216
Konuşmanın Dinselliği 217
Otlar arasında 220
İlkyaz 221
Ölülerin İlk Sabahı 222
Deniz 223
Düşlemin Basamakları 224
Eski Şeyler 225
Keder 227
Kargalar 228
Macbeth'in Yalnızlığı 229
Bir 230
Güneşte 231
Yitik Bilim 233
Tekleyen Gece 234
Ölü Timur Gökyüzüne Bakıyor 235
Gördüğüm Dünyada 238
Tahta 239
Sona Erdi Her Şey 240
Görünü 241
Uzaktan 242

Nerde 243
İkaros'un Ölümü 244
Ben Doğmadan Önce 248
Dağ Başındaki Ev 250
Saksağan 252
Bölümlemeler 253
Ot Biçme 255
Sözler ve İşler 256
Çırılçıplak Bir El 259
Bir İki Üç Dört Beş 261
Kıyıdaki Karanlık 263
Bolluk 264
Kayıp 265

YAĞMURUN ALTINDA
I
Yağmurun Altında 271

II
Yalnızlık 301
Sevişme 302
Yağmur 305
Kedi 306
Karşılaştık 309
Uykusuz Günbatısı 313
Düşleyebilir miydim Daha 317
Bulutun Rengi 318
Yalnız Kalan Tanrı 319

Melih Cevdet ANDAY

Ölümsüzlük Ardında Gılgamış

(Toplu Şiirleri II)

"Bilinmeyen şiir. 'Bilinmez' mi deseydim yoksa? Bu kadar yakın ve bu kadar bilinemez olan başka bir konum yok benim. Şiiri duyuyorum, hatta görüyorum, dokunuyorum sanki ona, yıllardır yapıyorum da, ama onunla her karşılaşmamda bir şaşkınlığa düşüyorum. Bütün tarihte, bütün dünyada şiir var, ama onun ne olduğunu bir bilen yok. Uğraşacaksınız, didineceksiniz, sizi sevindirdiğini göreceksiniz, tanımış gibi olacaksınız, ama yitiverecek o, başka sefer başka bir kılıkta çıkacak karşınıza. Son günlerim daha çok bunu düşünmekle geçiyor."

– Melih Cevdet Anday

Bu kitapta Melih Cevdet Anday'ın 1981-1995 yılları arasında ilk basımları yapılan altı yapıtı bir arada sunuluyor : *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* (1981); *Tanıdık Dünya* (1984); *Güneşte* (1990); *Yağmurun Altında* (1995).

9 78975 418404 4

ADAM

adam 594

ISBN 975-418-404-6